

Kies Positief

Verkiezingsprogramma D66 Haarlem - Gemeenteraadsverkiezingen 2026

The logo for D66 Haarlem is centered in the lower half of the page. It consists of a green square containing the text 'D66' in a large, white, bold, sans-serif font, with the word 'haarlem' in a smaller, white, lowercase, sans-serif font directly below it. The entire logo is set against a light orange rectangular background, which is itself centered within a larger yellow rectangular area that occupies the lower two-thirds of the page.

D66
haarlem



Beste Haarlemmer,

Met optimisme presenteert D66 Haarlem dit verkiezingsprogramma voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Dankzij de inzet van D66 de afgelopen jaren zijn er belangrijke resultaten geboekt: een recordaantal nieuwe woningen in 2024, extra investeringen in duurzame schoolgebouwen, de fiets en het openbaar vervoer, vergroening van de openbare ruimte en tegelijkertijd robuuste gemeentefinanciën.

Opnieuw staan we voor belangrijke keuzes – keuzes over hoe onze stad groeit, hoe we met elkaar samenleven en omgaan. Haarlem is een stad vol historie én vooruitgang, met bijzondere buurten en enthousiaste bewoners. Samen wil D66 verder bouwen aan een stad waar iedereen zich thuis voelt.

D66 kiest positief. We zien een wereld vol uitdagingen en ook in Haarlem gaat niet alles goed. Maar met gezond optimisme kunnen wij die problemen aan, zeker in onze mooie stad. Blijven hangen of alleen maar roepstoeteren helpt niet. Wij kijken vooruit, we komen in actie en nemen verantwoordelijkheid; nu en voor toekomstige generaties. De komende jaren wil D66 investeren in betaalbaar wonen, duurzame mobiliteit, goed onderwijs en een groene, gezonde omgeving. We bouwen, maar houden vast aan wat Haarlem bijzonder maakt. We zorgen voor balans tussen vernieuwing en behoud van ons erfgoed.

D66 zet zich in voor sterke, gemengde wijken, met oog voor wie er woont of wil wonen. Of je starter bent, doorstromer, senior of nieuwkomer – Haarlem is van ons allemaal. D66 blijft daarom ook ongelijk investeren voor gelijke kansen, vooral voor kinderen en jongeren. Met toegankelijke zorg voor jong en oud. We werken ook aan een circulaire economie en natuurlijk maken we ruimte voor cultuur.

Politiek is samen werken aan de gemeenschap. En dus niet alleen voor politici. Laten we in onze mooie stad niet alleen praten maar ook luisteren naar elkaar, samenbrengen en samen vooruitgaan. Daarom geeft D66 ruimte aan bewoners om mee te denken, om eigen initiatieven te nemen en om mee te ontwerpen aan hun buurt. Wij houden van een democratische cultuur die nieuwsgierig is en openstaat voor nieuwe ideeën. Iedereen telt mee: jong, oud, ondernemer, vrijwilliger, gezinnen, student en mantelzorger.

Met dit programma zetten wij in op een Haarlem dat de kracht van optimisme, vernieuwing en verbinding durft te kiezen. Aan mij en aan u om onze visie en ideeën de komende tijd te delen, op het schoolplein, in de sportkantine en in de buurt. Dan kunnen we met een stevige D66-inbreng in de komende jaren verder bouwen aan een stad vol kansen, met aandacht voor wat ons verbindt.

Laat uw stem horen op 18 maart, en kies positief. Voor Haarlem, voor u, voor de toekomst.

Steven Jonker
Lijsttrekker D66 Haarlem

Kies positief 2
Wonen 4

<i>Slim wonen</i>	5
<i>Kansen pakken in bestaande wijken</i>	6
<i>Haarlem: een stad om te koesteren</i>	7
<i>Duurzaam en toekomstgericht bouwen</i>	8
<i>Voor humane en ruimhartige opvang</i>	9

Duurzaamheid 11

<i>Een klimaatneutrale stad</i>	12
<i>Een klimaatadaptieve, groene stad</i>	13
<i>Een gezonde stad met schone lucht</i>	14
<i>Een circulaire stad</i>	15

Openbare ruimte en bereikbaarheid 16

<i>Duurzame mobiliteit voorop</i>	17
<i>De openbare ruimte als ontmoetingsplek</i>	19
<i>De stad voor iedereen toegankelijk</i>	19
<i>Ruimte voor de toekomst</i>	20

Onderwijs 22

<i>Goed onderwijs voor iedereen in een gezonde omgeving</i>	23
<i>Alle Haarlemse kinderen moeten zich breed kunnen ontwikkelen</i>	24
<i>Vervolgonderwijs voor een dynamische stad met economische kracht</i>	25

Gezondheid, Welzijn & Sport 27

<i>D66 zet in op Haarlemse gezondheidsdoelen</i>	28
<i>Ondersteuning voor én door elkaar</i>	29
<i>Sporten voor en door alle Haarlemmers</i>	30

Werk & Inkomen 31

<i>We laten niemand vallen bij de begeleiding naar werk.</i>	32
--	----

<i>Van een wirwar aan regelingen naar begrijpelijke steun</i>	33
<i>Eén inkomensregeling voor Haarlemmers</i>	34
<i>Zet in op effectieve schuldpreventie</i>	35

Economie 37

<i>De Waarderpolder blijft een plek om te werken</i>	38
<i>D66 kiest voor duurzaam ondernemen</i>	38
<i>Haarlem biedt ruimte om te ondernemen</i>	39
<i>Een levendige binnenstad draait op ondernemers</i>	40

Cultuur 41

<i>We koesteren de grote cultuurdragers</i>	42
<i>D66 ziet de kracht van de kleinere cultuurmakers</i>	43
<i>Cultuur beleef je. In elke wijk, overdag en in de nacht</i>	43

Democratie & Openbaar bestuur 44

<i>Gemeenschapszin is het fundament dat we versterken</i>	45
<i>We gaan voor een nieuwsgierige en open bestuurscultuur</i>	45
<i>Haarlemmers beslissen mee</i>	46
<i>Gemeentelijke slagkracht vergroten</i>	47

Veiligheid 48

<i>Samen geven we overlast en criminaliteit geen kans</i>	49
<i>Haarlem in veilige handen</i>	50
<i>Een veilige stad voor iedereen</i>	51
<i>Weerbaarheid in tijden van crisis</i>	52

Financiën 55

Hoofdstuk 1

Wonen

Wonen

Haarlem is een prachtige stad om te wonen. Nog meer dan op veel andere plekken in Nederland overtreft de vraag naar woningen het aanbod. De afgelopen jaren hebben we veel nieuwe woningen gerealiseerd, met een recordaantal in 2024. Ook zijn er volop nieuwe plannen gemaakt waardoor we de komende jaren kunnen blijven bouwen.

De vraag zal in onze prachtige stad hoog blijven, hoeveel woningen we ook toevoegen. D66 wil daarom slim bouwen. Betaalbare huizen toevoegen, met daarbij kwaliteit en leefbaarheid voorop: we kijken verder dan zo hoog mogelijke aantallen en woningbouwrecords. Goede en voldoende voorzieningen in de buurt zijn net zo belangrijk. Wij focussen op slim, duurzaam en betaalbaar bouwen: kwalitatieve huizen in sterke buurten, waar je fijn woont.

We pakken alle bouwkanalen in ontwikkelzones en vinden creatieve plekken voor woningbouw: leegstaande panden, vergeten hoekjes en ongebruikte kavels. Extra verdiepingen op bestaande bouw en transformatie van leegstand leveren nieuwe woningen op, terwijl parken en waardevol groen onaangetast blijven.

Jongeren en ouderen krijgen extra aandacht in onze bouwplannen. Per wijk bepalen we de behoefte en zorgen we voor de juiste balans, zodat Haarlemmers met verschillende achtergronden elkaar ontmoeten: wijken met veel vrijesectorwoningen krijgen vooral sociale en middenhuurwoningen erbij, terwijl we in wijken met veel sociale woningbouw juist middenhuur en koophuizen in de vrije sector bijbouwen. D66 kiest dus voor gemengde wijken met goede voorzieningen, voor innovatieve woonvormen en voor bouwen mét behoud kwaliteit van leefbaarheid. We focussen op het zo snel mogelijk realiseren van bestaande bouwplannen. We bouwen waar mogelijk, reguleren waar nodig en verduurzamen voor de toekomst. Zo ontstaat een leefbare en toekomstbestendige stad met ruimte voor iedereen, of je nu starter, doorstromer of senior bent.

Slim wonen

De afgelopen jaren is er in Haarlem veel gebouwd en gewerkt aan plannen voor de toekomst. Hierdoor kunnen we ook de komende jaren een fors aantal nieuwe woningen realiseren. Onze ambitie is om 1.000 nieuwe woningen per jaar op te leveren. We focussen op de sterk groeiende vraag naar kleinere woningen. 44% van de Haarlemse huishoudens bestaat uit één persoon en dit percentage stijgt. Het is daarom belangrijk om passende woningen te realiseren voor de groeiende groep eenpersoonshuishoudens, jongeren en ouderen die passende woningen zoeken. Dat bevordert de doorstroming op de woningmarkt, waardoor ook gezinnen weer makkelijker een gezinswoning vinden.

We blijven ook realistisch: we kunnen de woningnood in Nederland niet binnen onze gemeentegrenzen oplossen. Er zijn grenzen aan de groei. Daarom kijkt D66 naar het aantal woningen dat we kunnen bijbouwen, én naar de leefbaarheid van onze wijken en buurten. We zorgen dat nieuwbouw kwaliteit toevoegt aan de stad. Betaalbare woningen in goede, toekomstbestendige wijken.

D66 Haarlem zet in op:

- **Focus op kwaliteit en integrale gebiedsontwikkeling.** Bij nieuwe woonplannen zorgen we voor integrale gebiedsontwikkeling. Dat betekent goed openbaar vervoer, de juiste infrastructuur, groen en voorzieningen, zoals scholen en zorg. We gebruiken nieuwbouwprojecten om deze voorzieningen in de buurt mee te laten groeien.
- **Het realiseren van bestaande ontwikkelzones.** Ontwikkelzones zoals Europaweg, Schipholweg, Zuidwest, en Zijlweg-West worden verder ontwikkeld met voldoende betaalbare (koop)-woningen, middenhuurwoningen en voorzieningen. Onze prioriteit is het zo snel mogelijk nieuwe woningen te realiseren in deze ontwikkelzones. Wat D66 betreft wijst Haarlem geen nieuwe grootschalige ontwikkelzones aan; de huidige zones bieden nog voldoende ruimte om veel woningen toe te voegen.
- **Bijbouwen van betaalbare koopwoningen.** We gaan meer nieuwbouwwoningen voor middeninkomens realiseren met een strikte zelfbewoningsplicht van 5 jaar. Dit zijn woningen van ongeveer €300.000 tot €450.000. De zelfbewoningsplicht voorkomt een prijsopdrijvend effect door vastgoedspeculanten.
- **Evenwichtige wijken.** We sturen bij nieuwbouw op een woningaanbod van minimaal 30% en maximaal 50% sociale huurwoningen per wijk. We zorgen dat in totaal 80% van de nieuwgebouwde woningen bestemd is voor bewoners met lage- en middeninkomens. Het realiseren van voldoende middenhuur is hiervoor cruciaal en heeft daarom onze prioriteit.
- **Verbeteren van de doorstroming.** We willen meer ouderenwoningen in buurten bouwen. Dan kunnen ouderen naar een passend appartement in hun eigen buurt verhuizen, wat de doorstroming op gang brengt in de stad.
- **Jongeren- en studentenwoningen.** We zorgen voor meer studentenhuizen en meer zogeheten 'friend'-woningen; daarin hebben jongeren een appartement met een eigen slaap- en badkamer. Ze delen de gezamenlijke woon- en kookruimtes. Ook maken we het makkelijker om bijvoorbeeld bij een hospita te wonen, zodat er meer betaalbare gedeelde woonvormen komen voor jongeren in Haarlem. Bij al deze plannen laten we jongeren meedenken, zodat we zorgen dat ze voor hen écht werken.
- **Levensloopbestendig bouwen.** We bouwen voldoende toegankelijke en levensloopbestendige woningen in nieuwbouwprojecten en maken ondersteuning mogelijk voor het aanpassen van bestaande woningen.

Kansen pakken in bestaande wijken

D66 ziet volop kansen voor woningbouw binnen de bestaande stad. Door creatief te kijken naar wat er al staat, maken we ruimte voor nieuwe woningen zonder nieuwe wijken aan te leggen. We transformeren leegstaande kantoren, bouwen extra verdiepingen op bestaande panden, maken wonen boven

winkels mogelijk en splitsen grote huizen op in appartementen. Door kleinschalige projecten te faciliteren met snelle vergunningsprocedures, realiseren we sneller meer passende woningen.

D66 Haarlem zet in op:

- **Bestaande bebouwing benutten.** We maken het makkelijker om woningen toe te voegen door extra verdiepingen op gebouwen te zetten, door grote panden te splitsen naar meerdere appartementen of bestaande gebouwen uit te bouwen.
- **Lagere parkeernormen.** We verlagen de parkeernorm (het verplichte aantal parkeerplaatsen per nieuwe woning) tot aan nul als de hoge parkeernorm een barrière is voor het realiseren van nieuwe woningen. Op sommige plekken in de stad zijn de kosten voor het aanleggen van nieuwe parkeerplekken namelijk torenhoog. We verlagen de parkeernorm alleen in buurten met betaald parkeren. Anders parkeren nieuwe bewoners hun auto toch in de buurt.
- **Maatwerk bij woningsplitsing.** We passen de regels voor woningsplitsing aan zodat ze minder streng zijn. Bij woningen die al lange tijd gesplitst zijn zonder vergunning kijken we van geval tot geval of er een passende oplossing is.
- **Transformatie van vastgoed.** D66 geeft ruim baan aan plannen om bestaand vastgoed, zoals kantoorpanden en oude schoolgebouwen, te transformeren naar woningen.
- **Wonen boven winkels.** We maken wonen boven winkels makkelijker door samen met pand-eigenaren creatief te kijken wat er mogelijk is. Bijvoorbeeld door flexibeler om te gaan met regels over de minimumafmeting van een woning en het faciliteren van fiets- en autoparkeerplaatsen voor bewoners.
- **Team Woonkansen voor kleinschalige projecten.** D66 wil dat er in Haarlem een 'Team Woonkansen' komt dat kleinschalige bouwinitiatieven en transformaties stimuleert, ondersteunt en versnelt. Zo benutten we naast de grote ontwikkelzones ook alle kleine kansen voor extra woningen in de stad.

Haarlem: een stad om te koesteren

Haarlem is een geweldige stad om te wonen, met een historische binnenstad, vele monumenten en fijne woonwijken. D66 wil deze kwaliteiten behouden, versterken en doorgeven. Dat vraagt om zorg voor erfgoed en de leefomgeving, en een goede balans tussen vernieuwing en behoud. Bewoners en woningzoekenden praten mee over wat hun buurt nodig heeft.

D66 Haarlem zet in op:

- **Beschermen van waardevol groen.** We beschermen het groen in en om de stad. We bouwen niet in stadsparken en de natuur. Denk aan het Reinaldapark en de groene zoom om de stad met onder meer het westelijk tuinbouwgebied.

- **Verantwoorde hoogbouw.** We kiezen zorgvuldig waar hoogbouw komt. Bij hoogbouw maken we de begane grond levendig met voorzieningen. De historische binnenstad heeft een uniek karakter dat we beschermen. Hier is geen ruimte voor hoogbouw.
- **Bouwen nabij OV.** We bouwen in hoge dichtheden nabij OV-knooppunten. Naast een uitstekende OV-verbinding zorgen we hier ook voor goede fietsvoorzieningen en deelmobiliteit.
- **Inspraak voor woningzoekenden.** D66 wil dat de stem van woningzoekenden beter gehoord wordt. Hiervoor richten we de Raad voor Woningzoekenden in Haarlem op. Woningzoekenden krijgen op deze manier meer inspraak over nieuwbouwprojecten en de herinrichting van wijken en buurten.

Duurzaam en toekomstgericht bouwen

D66 Haarlem kiest voor innovatief bouwen dat het klimaat beschermt, gemeenschappen versterkt en flexibel meebeweegt met veranderende woonbehoeften. We zetten in op woningen die niet alleen vandaag, maar ook over vijftig jaar nog waardevol zijn voor onze stad.

D66 Haarlem zet in op:

- **Klimaatvriendelijke bouwmethoden.** We lopen voorop in duurzaam bouwen door houtbouw, bio-based en andere klimaatvriendelijke bouwmethoden te stimuleren, zowel bij nieuwbouw als bij renovatie.
- **Klimaatadaptief bouwen:** Woningbouw met meer groen, betere waterberging, natuurinclusief bouwen en bestand tegen extreme weersomstandigheden. Dat is waar we naar streven. We onderzoeken of slimme oplossingen zoals wc's spoelen met regenwater en efficiënte GFT-inzameling in nieuwbouw verplicht kan worden.
- **Flexibele woonconcepten.** We moedigen woonconcepten aan die in de toekomst eenvoudig aangepast kunnen worden aan veranderende woonbehoeften en gebouwd zijn voor de 'eeuwigheid'.
- **Stimuleren van gedeelde voorzieningen.** We geven meer ruimte aan projecten met gedeelde voorzieningen zoals gezamenlijke wasmachines, deelauto's en gedeelde tuinen, met als ambitie dat in 2050 1 op de 20 appartementen onderdeel is van een Samen Beter Wonen-gebouw (zie kader).
- **Verduurzamen van erfgoed.** Het verduurzamen van erfgoed is door stapelende regelgeving vaak nodeloos complex. We willen daarom minder en soepelere regels voor de verduurzaming van erfgoed, bijvoorbeeld voor isolatie, nieuwe kozijnen, ramen en de plaatsing van zonnepanelen.
- **Ruimte voor wooncoöperaties.** Minstens drie kavels worden benut voor wooncoöperaties. Hierin ontwikkelen bewoners samen hun woonomgeving voor betaalbare woningen met een sterk gemeenschap en meer zeggenschap.

Samen beter wonen

Om het woningtekort en de groeiende eenzaamheid in Haarlem aan te pakken, hebben D66 en andere partijen in 2023 het plan “Samen Beter Wonen” gelanceerd. Het plan stimuleert de bouw van woningen met gedeelde voorzieningen, waarbij mensen een eigen, volwaardige woning hebben maar tegelijkertijd ook met elkaar in verbinding staan.

Het centrale idee is het stimuleren van woonvormen waarbij bewoners voorzieningen delen. In plaats van dat alles privé-eigendom is, wordt in nieuwe woongebouwen een klein deel van de ruimte, zo'n 3%, bestemd voor gemeenschappelijk gebruik. Denk hierbij aan een gedeelde tuin, werkruimtes, sportvoorzieningen, logeerkamers of een gezamenlijke woonkamer waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Het delen van voorzieningen leidt tot nieuwe ontmoetingen en sociale contacten. Daarnaast is helpt het om een duurzame manier van leven vorm te geven.

Het plan wil ook wooncoöperaties bevorderen, waarbij groepen bewoners gezamenlijk woningen kopen en beheren om deze betaalbaar te houden. Er zijn concrete doelen gesteld: op de lange termijn, in 2050, moet tenminste 5% van de Haarlemse appartementen (één op de twintig) een “Samen Beter Wonen-gebouw” zijn. D66 Haarlem beseft dat het voor de gemeente lastig is om de benodigde particuliere initiatieven aan te jagen, maar we blijven ons de komende jaren inzetten om deze ambitie waar te maken.

Voor humane en ruimhartige opvang

Mensen op de vlucht voor oorlog, geweld of vervolging hebben recht op bescherming en D66 wil vluchtelingen deze bescherming kunnen bieden. Haarlem is wat D66 betreft een gastvrije stad die in dat geval een bijdrage levert aan de opvang van vluchtelingen die in Nederland asiel vragen: zo sloten honderden Haarlemse vrijwilligers in 2015 de door de burgeroorlog gevluchte Syriërs in hun armen en stelden vele Haarlemmers eigen huis en haard open om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Daarnaast denkt D66 ook aan die gemeenten waar nu de grote AZC aanmeldcentra staan waar duizenden mensen tegelijk worden opgevangen. Een eerlijke spreiding van vluchtelingen over alle 342 gemeenten zorgt ervoor dat elke gemeente een haalbare opgave heeft om hen op te vangen.

We zetten daarom in op goede, humane en zo veel mogelijk structurele opvangplekken. Nog te vaak belanden vluchtelingen langdurig in geïmproviseerde noodopvang, zoals hotels en schepen. Ook in Haarlem. Zulke noodopvang is niet wenselijk en heel erg duur. D66 is daarom voorstander van regionale afspraken en regionale spreiding om asielzoekers zoveel mogelijk in langdurige, structurele opvangplekken op te vangen. D66 heeft bij het maken van de keuze van de locaties voor opvangplekken gekeken naar draagkracht en draagvlak van de buurt of de wijk. Daarnaast hebben we gekeken naar mogelijkheden voor minder grootschalige opvang.

D66 vindt het belangrijk dat vluchtelingen meedoen vanaf dag één. Zowel in Haarlem als in de landelijke politiek zetten we ons ervoor in dat asielzoekers zo snel mogelijk kunnen werken en de taal kunnen leren. De taal spreken en werken is de beste manier om te integreren in de samenleving. Daarbij ondersteunen we asielzoekers met toegang tot cursussen en arbeidsbegeleiding.

Tenslotte wil D66 een brug slaan tussen opvangplekken en de buurt. We zijn voorstander van klankbordgroepen die worden opgericht met omwonenden en de gemeente. Met deze klankbordgroepen geeft de gemeente de buurt een stem en kan bovendien effectief worden gehandeld bij vragen, zorgen of problemen rond de opvang.

D66 Haarlem zet in op:

- **Leveren van onze bijdrage aan opvang van asielzoekers en vluchtelingen.** D66 Haarlem wil een eerlijke bijdrage blijven leveren aan de opvang van asielzoekers en vluchtelingen die in Nederland terecht komen.
- **Het realiseren van goede langdurige opvangplekken.** D66 Haarlem is voorstander van het realiseren van de twee structurele AZC locaties waar vluchtelingen meerjarig worden opgevangen. Daarnaast hebben we een paar kleinere locaties voor een specifieke groep, alleenstaande minderjarige asielzoekers. Dit gaat vaak om kinderen tussen de 12 en 18 jaar die in kleinere locaties met andere tieners die alleen zijn gevlucht worden opgevangen en goede, dagelijkse begeleiding.
- **Regionale samenwerking.** Door regionaal samen te werken kunnen we beter gebruik maken van alle opvangmogelijkheden. D66 wil deze regionale samenwerking verder uitbouwen en waarborgen dat iedereen zijn steentje bijdraagt.
- **Meedoen vanaf dag één.** De procedure voor een verblijfsvergunning duurt vaak jarenlang. Het gevolg is dat asielzoekers jarenlang en afgezonderd in een AZC zitten. D66 wil asielzoekers in Haarlem helpen om vanaf dag één mee te doen met taalcursussen, arbeidsbegeleiding, vrijwilligerswerk en kennismaking met de buurt, onze stad en ons land.
- **Een brug tussen opvang en de buurt.** Met de buurtbewoners maken we via klankborden goede afspraken over de inrichting van een nieuw centrum en de leefbaarheid rondom de buurt. De vele Haarlemmers die zich als vrijwilliger willen inzetten hebben op deze manier ook een goed contactpunt.
- **Goede opvang en ondersteuning Oekraïners.** Voor Oekraïners wordt aparte – veelal tijdelijke – huisvesting geregeld. Haarlem loopt voorop in het bouwen van kwalitatief goede flexibele opvangplekken. D66 steunt die inzet. Ook ondersteunen we lokale organisaties die Oekraïners helpen met het vestigen in de stad.

Hoofdstuk 2

Duurzaamheid

Duurzaamheid

Verduurzaming is één van de belangrijkste opgaven om onze stad in de toekomst leefbaar en aantrekkelijk te houden. We merken nu al de gevolgen van klimaatverandering, zoals zware regenval en periodes van extreme droogte. Hoe langer we wachten, hoe extremer deze negatieve gevolgen zullen zijn en hoe duurder de oplossing wordt.

In de afgelopen jaren zijn er in Haarlem diverse initiatieven genomen tegen klimaatverandering en voor een klimaatadaptieve leefomgeving. Denk aan het stimuleren van zonnepanelen op daken en het starten met buurtwarmtenetten. Hoewel we belangrijke stappen voorwaarts hebben gezet, zijn we er nog lang niet.

We willen de komende jaren doorgaan op het pad dat we zijn ingeslagen. En waar mogelijk willen we de verduurzaming versnellen. Het leidende principe van waaruit we handelen, luidt: 'we doen het duurzaam, tenzij'. Hierbij zorgen we ervoor dat alle Haarlemmers daaraan mee kunnen doen.

Een klimaatneutrale stad

In de strijd tegen klimaatverandering stappen we voor onze energie- en warmtevoorziening over naar duurzame energie. Het gebruik van fossiele brandstof moeten we verminderen en uiteindelijk helemaal beëindigen.

Een belangrijk doel is dat Haarlem in 2040 van het gas af is. Dit gaat alleen lukken als de gemeente, burgers, ondernemers hier meer vaart mee maken. Hiervoor is het belangrijk dat we nieuwe woningen duurzaam bouwen, gemeentelijke regels voor duurzame energievoorzieningen versoepelen en werk maken van het isoleren van bestaande woningen en bedrijfspanden.

Naast energiebesparing wil D66 ook duurzame energieopwekking zoveel mogelijk stimuleren. Alle Haarlemmers moeten de kans krijgen om mee te denken en mee te doen in projecten voor de opwekking van duurzame energie. Zo profiteren alle Haarlemmers van schone energie én het financiële rendement.

D66 Haarlem zet in op:

- **Isoleren van woningen en bedrijfsruimten.** We willen het enorme potentieel aan energiebesparing beter benutten. We geven Haarlemmers betere toegang tot advies over het verduurzamen van woningen en bedrijfsruimtes. We ondersteunen het uitvoeren van energiescans. Woningbezitters en ondernemers kunnen bij een centraal informatiepunt zien welke subsidies voor hen beschikbaar zijn.
- **Van gas naar warmtenet.** We bouwen warmtenetten en schalen deze zo snel mogelijk op naar andere wijken. Dit doen we in samenwerking met woningcorporaties en woningeigenaren. Naar de voorbeelden van Zonnewarmtenet Ramplaankwartier en Warmtenet Waarderpolder stimuleren we initiatieven van buurtbewoners en bedrijvenparken om een warmtenet aan te leggen.

- **Meer zonnepanelen.** Veel Haarlemmers hebben al zonnepanelen en we willen dat aantal vergroten. D66 heeft in de afgelopen periode succesvol de regelgeving voor zonnepanelen op monumenten in Haarlem versoepeld en in de komende periode willen we dit nog makkelijker maken.
- **Buurtinitiatieven en energiecoöperaties.** In veel Haarlemse buurten hebben bewoners zelf het initiatief genomen om samen hun eigen leefomgeving te verduurzamen. D66 vindt dat elke buurt zo'n initiatief verdient en wil deze initiatieven stimuleren. Daarnaast zien we ook energiecoöperaties als belangrijke samenwerkingspartners.
- **Aanpakken van netcongestie.** Netcongestie moet geen barrière vormen voor verduurzaming van de stad. We willen dat Haarlemmers snel hun zonnepanelen kunnen aansluiten en kunnen overstappen op een (hybride) warmtepomp of elektrische auto. Daarom zetten we in op oplossingen zoals buurtbatterijen, het spreiden van de energievraag en gezamenlijke energiecontracten voor bedrijven.
- **Goed inpassen van transformatorhuisjes.** Om de netcongestie aan te pakken zullen er de komende jaren meer transformatorhuisjes nodig zijn. We willen dat netbeheerders en bewoners samen kijken hoe nieuwe huisjes goed in de wijk geplaatst kunnen worden.

Een klimaatadaptieve, groene stad

We zorgen dat onze stad beter bestand is tegen de extreme gevolgen van klimaatverandering. Intense regenbuien met kans op overstroming zullen vaker komen, net als langere periodes van droogte met mogelijke schade aan groen en natuur en hoogoplopende temperaturen. Haarlem is een van de meest versteende steden van Nederland. Hierdoor is er ook veel hittestress. Afgelopen coalitieperiode zijn er, mede op initiatief van D66, grote stappen gezet om de stad te vergroenen. In samenwerking met inwoners en ondernemers zorgen we dat Haarlem een nog veiligere, leefbaardere en aantrekkelijkere stad wordt.

Inwoners kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het vergroenen en klimaatadaptief maken van de stad Haarlem. Dat kan individueel, met de burens, de straat of de buurt, en zelfs via de school. In de afgelopen jaren zijn er al veel groene initiatieven door Haarlemmers genomen en gerealiseerd. D66 vindt het belangrijk om dit soort initiatieven te blijven ondersteunen en stimuleren.

D66 Haarlem zet in op:

- **Voorbeeldfunctie gemeente.** De gemeente geeft het goede voorbeeld om de stad te vergroenen bij ruimtelijke en civiele projecten. Bij de woningbouwopgave en nieuwe projecten maken we ruimte voor groen voorziening. Daarnaast is ecologisch beheer, zonder pesticiden, van ons stedelijk groen het uitgangspunt.
- **Straat-voor-straat aanpak met bewoners.** De komende tien jaar gaan veel straten op de schop vanwege rioolonderhoud. Dit is een kans om in samenspraak met bewoners 'de straat van de toekomst' te bouwen; een straat die groen, schoon en leefbaar is en aansluit bij behoeftes van de bewoners en ondernemers. Dit kan bijvoorbeeld via co-creatie, zoals de positieve reacties van bewoners op de Oude Groenmarkt en de Gedempte Oostersingel laten zien. Met deze aanpak kunnen we kosteneffectief en inclusief de stad van morgen bouwen.

- **Meer geveltuinen, buurttuinen en groene daken.** We breiden het Haarlems Duurzaamheidsloket verder uit door niet alleen praktische tips en informatie te verstrekken maar ook actief evenementen te organiseren, bijvoorbeeld om tegelwippen te stimuleren (minder tegels en meer groen in de tuin). Ook zien we meerwaarde in een intensievere samenwerking tussen het loket en de gebiedsverbinders.
- **Meer regenwater opslag.** We stimuleren particuliere initiatieven voor de opslag van regenwater. Omdat er vaker periodes van droogte en hitte zijn, wordt waterbesparing en het opslaan van regen water belangrijker. Het bewustzijn hierover willen bij Haarlemmers laten groeien door goede informatievoorziening.

Een gezonde stad met schone lucht

D66 zet zich al jarenlang in voor ambitieuze plannen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De gemiddelde Haarlemmer ademt nu dagelijks ongewild en ongemerkt een hoeveelheid vervuilde lucht in die overeenkomt met het roken van vier sigaretten. Het verkeer heeft een grote invloed op de luchtkwaliteit door de uitstoot van stikstofdioxide en fijnstof. Mede dankzij D66 zijn daarom in de afgelopen jaren de milieuzone en nul-emissiezone voor vracht- en bestelverkeer geïntroduceerd. Daarnaast heeft D66 het initiatief genomen tot een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen per 2027. We blijven ons ook de komende jaren inzetten voor minder luchtvervuiling door verkeer.

We geven meer ruimte aan voetgangers en fietsers, zodat het grote aantal korte autoritten in de stad vermindert. We blijven ons inzetten om meer bomen te planten en hoogwaardig groen aan te leggen. Ecologisch belangrijke gebieden, zoals de Haarlemmerhout en het Westelijk Tuinbouwgebied, bieden we meer bescherming. Bewonersinitiatieven voor een schonere lucht stimuleren we. Een voorbeeld hiervan is het project Hollandse Luchten, waarbij bewoners de luchtkwaliteit in hun wijk in de gaten houden.

D66 Haarlem zet in op:

- **De gemeente geeft het goede voorbeeld.** Machines en gereedschap in de bouw zijn één van de grootste luchtvervuilers in de stad. Daarom wil D66 dat de gemeente, in lijn met het ondertekende Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen, zich inzet om de uitstoot en geluidsoverlast bij bouw werkzaamheden te verminderen.
- **Minder uitstoot door gemotoriseerd verkeer.** D66 wil dat er vaart gemaakt wordt met de uitvoering van het besluit om een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen in te stellen, zodat deze per 2027 een feit is. Daarnaast gaan we aan de slag met striktere normen voor de uitstoot van taxi's en touringcars. Ook wil D66 in de stad alleen nog diesel-personenauto's vanaf emissie 5 toestaan. En we willen verkennen of het gebied van de milieuzone kan worden uitgebreid, zodat steeds meer Haarlemmers genieten van schone lucht. Bij de uitbreiding of invoering van striktere normen voor milieuzones hecht D66 eraan dat hier tijdig over wordt gecommuniceerd, zodat Haarlemmers kunnen anticiperen.
- **Gifvrij Haarlem.** Zelfs in een dichtbevolkte omgeving als Haarlem worden nog steeds bestrijdingsmiddelen gebruikt die leiden tot een verhoogde kans op Parkinson en kanker. Wij delen de zorgen

die Ramplaanbewoners hierover hebben; het gif wordt direct naast hun huizen gespoten. Daarom wil D66 Haarlem dat de gemeente zich inzet om hier zo snel mogelijk een einde aan te maken.

- **Voor iedere nieuwe Haarlemmer planten we een boom.** Dit kan deels door niet gebruikte ruimte te voorzien van groen, maar we zullen ook gebieden die nu bestraat zijn anders inrichten zodat er meer ruimte voor groen ontstaat.
- **Minder geluidsoverlast.** Geluidsoverlast kan een grote invloed hebben op de kwaliteit van de leefomgeving en de gezondheid van Haarlemmers. D66 zet zich daarom in om dit zoveel mogelijk tegen te gaan. Daarbij denken we aan maatregelen die het lawaai van wegverkeer reduceren en een kritische dialoog met partijen om de overlast van bijvoorbeeld vliegtuigen en het circuit te verminderen.

Een circulaire stad

Een circulaire economie is essentieel voor een duurzame toekomst. In een circulaire stad hergebruiken we materialen en grondstoffen zoveel mogelijk, waardoor afval wordt geminimaliseerd en de druk op natuurlijke hulpbronnen vermindert. Dit betekent dat we zoveel mogelijk hergebruiken, repareren wat kapot is en recyclen wat niet meer bruikbaar is.

D66 streeft naar een circulaire uitvoeringsagenda waarin de gemeente samenwerkt met bedrijven en inwoners om innovatieve oplossingen te vinden voor een duurzamer Haarlem. Door circulaire principes toe te passen in de bouw, industrie en consumptie, kunnen we een veerkrachtige en toekomstbestendige stad creëren.

D66 Haarlem zet in op:

- **Voorbeeldfunctie.** Eigen vastgoed van de gemeente en infrastructuur wordt zoveel mogelijk gerealiseerd met biobased- en circulaire materialen. Zo geven we het goede voorbeeld en bouwen we aan een betere markt voor duurzame materialen.
- **Circulaire Uitvoeringsagenda.** We maken een uitvoeringsagenda waarin staat waar de kansen liggen voor een circulaire economie in Haarlem en hoe we die in samenwerking met onze burgers, bedrijven en ondernemers kunnen pakken. Onderdeel hiervan is een circulair impact fonds, zodat circulaire initiatieven op financiering kunnen rekenen en bedrijven gestimuleerd worden circulair te ondernemen.
- **Afval scheiden stimuleren en bekijzen van restafval.** Gescheiden afvalinzameling is een belangrijk startpunt om hergebruik te stimuleren. D66 vindt dat we stapsgewijs moeten blijven toewerken naar het eerder gestelde doel van 75% gescheiden afvalinzameling. We zorgen dat afval scheiden voor alle Haarlemmers makkelijk en vanzelfsprekend wordt. Om de kosten voor iedere Haarlemmer niet verder te laten stijgen willen we het 'de vervuiler betaalt'-principe verdergaand invoeren voor restafval. Zo blijven de kosten voor Haarlemmers ook zo laag mogelijk.
- **Repair cafés verder uitbreiden.** Repair cafés zijn een goede manier om bewoners op een toegankelijke manier te helpen om apparaten te hergebruiken. D66 wil deze succesvolle aanpak tegen verspilling verder ondersteunen.

Hoofdstuk 3

Openbare ruimte en bereikbaarheid

Openbare ruimte en bereikbaarheid

In deze tijd waarin we steeds meer mensen in onze stad verwelkomen, is het belangrijker dan ooit dat Haarlem goed bereikbaar blijft voor iedereen. Haarlemmers gebruiken de openbare ruimte om te spelen, te ontmoeten, te wandelen en zich te verplaatsen. De inrichting van de openbare ruimte bepaalt hoe we deze kunnen gebruiken. Wij geloven in een Haarlem waar de openbare ruimte eerlijk verdeeld is en waar de meest kwetsbare gebruikers beschermd worden. D66 Haarlem kiest voor het geven van ruimte aan voetgangers en fietsers. Tegelijkertijd blijven we investeren in parkeergarages voor automobilisten die afhankelijk zijn van hun auto. Ons bereikbaarheidsbeleid volgt het STOMP-principe: Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, mobiliteit als een service (zoals deelfietsen en deelauto's) en dan de privé-auto. Door de openbare ruimte eerlijk te verdelen en de meest kwetsbare verkeersdeelnemers centraal te stellen, creëren we een Haarlem dat klaar is voor de toekomst: bereikbaar, leefbaar en voor iedereen.

Duurzame mobiliteit voorop

We willen van Haarlem een echte fiets- en wandelstad maken. Onze historische binnenstad en compacte wijken lenen zich perfect voor verplaatsingen te voet en op de fiets. Door slim om te gaan met mobiliteit dragen we bij aan een gezonder, duurzamer en leefbaarder Haarlem. We stimuleren bewegen en maken alternatieven voor de auto aantrekkelijker, zodat fietsen en lopen niet alleen de duurzaamste maar ook de prettigste manier wordt om je door de stad te bewegen. D66 zet zich in om de ambitie uit het Haarlemse Mobiliteitsbeleid zo snel mogelijk te realiseren. Dit betekent dat 90% van de verplaatsingen van onze inwoners binnen de stad te voet of met de fiets worden gedaan.

Ons ambitieuze doel is dat D66 Haarlem inzet op:

- **Een stadsbreed netwerk voor voetgangers.** Wij willen meer aantrekkelijke, directe en veilige wandelroutes, met duidelijke bewegwijzering, veilige oversteekplaatsen en langere groentijden.
- **Versnelde aanleg van doorfietsroutes.** D66 wil de fietsring rond het centrum en de doorfietsroutes naar Amsterdam, Velsen en Haarlemmermeer versneld aanleggen. Dankzij goede paden en duidelijke bewegwijzering maken we het aantrekkelijker om de fiets te pakken.
- **Prioriteit voor fietspadonderhoud.** Wij willen dat het onderhoud van fietsroutes voorrang krijgt in het gemeentelijke beleid, om snelheid, doorstroming en comfort voor fietsers te waarborgen.
- **Extra veiligheidsmaatregelen voor fietsers.** Sommige verkeersproblemen zijn, los van groot onderhoud, met gerichte ingrepen op te lossen. Wij maken een budget vrij voor gerichte ingrepen die de verkeersveiligheid voor fietsers verhogen, met name op drukke kruispunten en schoolroutes. Inwoners kunnen knelpunten aandragen bij de gemeente.
- **Een verbeterd en betrouwbaar OV-netwerk.** Wij investeren in een nieuw OV-knooppunt bij Nieuw Zuid, een betrouwbare nachtverbinding en snelle metrobusverbindingen (BRT) naar Amsterdam en Schiphol. Ook blijven we ons hardmaken voor een goede verbinding met de regio,

bijvoorbeeld als het gaat om het op peil houden van de spoorverbinding met Alkmaar.

- **Goede OV-verbinding van noord naar zuid.** D66 zet vol in op het realiseren van het nieuwe OV-knooppunt Zuid. Vervolgens bouwen we hierop voort door op termijn een tramlijn of een gelijkwaardige, hoogwaardige OV-verbinding te realiseren tussen het station en het knooppunt, waarmee we ook Haarlem Noord en Schalkwijk Centrum willen aansluiten (zie ook kader). Hierdoor verminderen we de overlast van het grote aantal bussen door de stad.
- **Aansluiting bij de Vervoerregio Amsterdam.** Wij willen dat Haarlem zich aansluit bij de Vervoerregio om de regionale OV-verbindingen en de samenwerking te verbeteren.

Een tram in Haarlem

Haarlem groeit en bloeit, naar verwachting hebben we op termijn meer dan 190.000 inwoners. Vandaar dat we de komende jaren hard inzetten op hoogwaardige OV-verbindingen, bijvoorbeeld via het OV-knooppunt Zuid en metrobusverbindingen met Amsterdam. Maar voor een historische stad met smalle straten als Haarlem is de groei van het aantal inwoners en reizigers niet alleen een OV-uitdaging voor de komende jaren, maar ook voor de komende decennia. We staan een cruciale keuze: laten we de druk op onze straten en onze leefbaarheid toenemen, of werken we nu al aan een toekomstbestendige oplossing?

D66 ziet de komst van een tram als reële mogelijkheid om de toenemende druk op het busvervoer op te vangen. De realisatie van een hoogwaardige Noord-Zuid tramlijn, die loopt van het Delftplein in Noord, via Haarlem Centraal en het nieuwe OV-knooppunt Zuid, naar het hart van Schalkwijk, is geen luxe, maar een wezenlijke stap om Haarlem bereikbaar en aantrekkelijk te houden.

De voordelen van een tram zijn onmiskenbaar. Een tram heeft een veel hogere capaciteit en vervoert evenveel passagiers als drie tot vier bussen. De aanleg van een nieuwe tramlijn is niet van de een op de andere dag te realiseren. Maar door nu de tram te verkennen kunnen we in de toekomst de verwachte reizigersgroei efficiënt opvangen en het grote aantal bussen uit onze kwetsbare, historische binnenstad halen. Dit leidt direct tot meer rust en ruimte voor fietsers en voetgangers.

Bovendien is een tram simpelweg aantrekkelijker dan een bus. Deze zogeheten 'trambonus' zorgt voor gemiddeld 15% meer reizigers, omdat mensen bewuster kiezen voor het comfort, de betrouwbaarheid en de duidelijke route van een tram. Zo wordt het een volwaardig alternatief dat mensen overtuigt de auto te laten staan. De tram verbetert ook de kwaliteit van de leefomgeving. Een moderne tram op een goed aangelegd spoor zorgt voor aanzienlijk minder trillingen en geluidsoverlast dan de zware bussen die nu door onze straten rijden, een verademing voor duizenden Haarlemmers langs de huidige busroute.

Deze nieuwe ruggengraat voor de stad hoeft niet bij de gemeentegrenzen te stoppen. In de toekomst zou de lijn in het noorden kunnen worden doorgetrokken naar Velsen of in het zuiden naar Heemstede, Zandvoort en/of Hoofddorp, waarmee we de hele regio duurzaam verbinden en oude verbindingen in een modern jasje herstellen.

De openbare ruimte als ontmoetingsplek

Straten zijn meer dan verkeersaders – het zijn onze gezamenlijke huiskamers. In een tijd waarin digitalisering en individualisering toenemen, is de behoefte aan fysieke ontmoetingsplekken groter dan ooit. Juist nu moeten we meer naar elkaar omkijken en verbinding zoeken. Een goed ingerichte openbare ruimte kan mensen samenbrengen, eenzaamheid verminderen en de sociale cohesie versterken.

Wanneer bewoners elkaar kennen en ontmoeten op pleinen, in parken en op levendige straten, ontstaat er een gemeenschap die naar elkaar omkijkt. We willen daarom de leefbaarheid en gemeenschapszin bevorderen door de openbare ruimte anders in te richten en meer ruimte te geven aan verblijf, spel en ontmoeting. Door parkeerplaatsen om te vormen tot ontmoetingsplekken en straten terug te geven aan mensen, creëren we een stad waar mensen zich thuis voelen en elkaar kunnen ontmoeten.

D66 Haarlem zet in op:

- **Van parkeerplaats naar leefruimte.** In nauwe samenspraak met bewoners transformeren we parkeerplaatsen naar verblijfsruimte, speelplekken en groen.
- **Meer leefstraten en buurtinitiatieven.** We breiden het leefstraten-programma uit, waarbij straten tijdelijk worden afgesloten voor verkeer om ruimte te maken voor ontmoeting en buitenspelen, en ondersteunen buurtinitiatieven die de gemeenschapszin in de wijk versterken.
- **Vergroening en verkoeling van de wijk.** D66 wil meer groen en water in de straten voor een aangename omgeving en een stad die beter bestand is tegen het veranderende klimaat.
- **Uitnodigende en toegankelijke speelplekken.** Wij willen meer speelplekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor alle kinderen, ook kinderen met een handicap. Zodat ieder kind kan meespelen.
- **Een wijkmobiliteitsbudget voor sociale cohesie.** We introduceren een budget waarmee buurten zelf collectieve vervoersoplossingen kunnen opzetten. Denk hierbij aan deelauto's die door bewoners zelf worden beheerd. Dat is niet alleen praktisch is, het versterkt ook de onderlinge band in de buurt.
- **Meer eenrichtingsstraten:** Bij herinrichtingen van woonstraten wordt eenrichtingsverkeer met een maximumsnelheid van 20 kilometer per uur het uitgangspunt. Dit levert meer ruimte op voor groen en ontmoeten en meer veilige plekken voor kinderen om op straat te spelen.

De stad voor iedereen toegankelijk

D66 Haarlem vindt dat iedereen zich vrij moet kunnen bewegen door de stad, ongeacht inkomen, leeftijd of beperking. Met een vergrijzende bevolking is het essentieel dat we nu al investeren in een stad die toekomstklaar is voor alle leeftijden. Voor onze 80-jarigen betekent dit obstakelvrije stoepen, voldoende rustpunten en goed toegankelijk openbaar vervoer, zodat zij hun zelfstandigheid en mobiliteit behouden. Tegelijkertijd creëren we voor onze 8-jarigen een veiligere stad met meer ruimte

om te spelen op stoepen en in straten, zodat zij zich vrij en zelfstandig kunnen bewegen. Wanneer we ontwerpen voor de jongsten en de oudsten, maken we een stad die voor iedereen werkt.

D66 Haarlem zet in op:

- **Obstakelvrije openbare ruimte.** Wij willen brede voetpaden met als uitgangspunt een minimum van 2,10 meter, een update van de blindengeleidelijnen en voldoende rustplekken.
- **Veilige school- en woonomgevingen.** D66 Haarlem wil 'schoolstraten' die autovrij zijn tijdens haal- en brengtijden en meer 20 km/u zones in woonstraten. Ook willen we knelpunten bij (middelbare) scholen en zorgcentra waar de fietsveiligheid onder druk staat snel aanpakken.
- **Betere toegankelijkheid voor mensen met een beperking en senioren.** D66 wil meer gehandicapten-parkeerplaatsen, volledig toegankelijke OV-haltes, een centrumroute zonder obstakels en meer toiletten die toegankelijk zijn voor bijvoorbeeld mensen in een rolstoel en senioren. D66 wil meer bedrijven en instanties in de stad stimuleren om hiervoor hun toilet beschikbaar te stellen.
- **Veilig oversteken Haarlemmerhout.** D66 wil een veilige voetgangersoversteekplaats halverwege de N205, zodat wandelaars, hardlopers en gezinnen de hele Haarlemmerhout kunnen gebruiken zonder om te hoeven lopen.

Ruimte voor de toekomst

Haarlem groeit en verandert, en deze ontwikkeling staat niet op zichzelf. In heel Noord-Holland komen er de komende jaren duizenden woningen bij. In Haarlem willen we volop ruimte geven voor deze broodnodige woningbouw, maar we moeten ons realiseren dat er vrijwel geen extra doorgaande straten en wegen bij komen. De bestaande infrastructuur moet slimmer worden gebruikt, zowel binnen de stad als voor verbindingen naar buiten. De wegen naar Amsterdam, Schiphol en andere knooppunten staan nu al vaak vast, en zonder ingrijpende veranderingen zal dit alleen maar verergeren. Voor een leefbare stad moeten we fundamenteel anders omgaan met de beschikbare ruimte.

Na 30 jaar stilstand is er eindelijk beweging in het parkeerdossier. Het nieuwe parkeerbeleid, tot stand gekomen na het referendum en input van Haarlemmers, introduceert betaald parkeren in zeven extra woonwijken met een hoge parkeerdruk. D66 steunt dit resultaat als belangrijke eerste stap. We zien ondertussen dat de parkeerdruk ook in veel andere wijken hoog is en toeneemt. D66 pleit daarom voor een stadsbrede, samenhangende aanpak om de parkeerproblemen op te lossen. Zo voorkomen we dat het probleem zich verplaatst en creëren we tegelijk ruimte voor woningbouw en leefbaarheid.

We kunnen niet doorgaan met het huidige ruimtegebruik waarbij stilstaande en rijdende auto's een groot deel van onze kostbare openbare ruimte innemen. We reguleren daarom het autogebruik in de stad, terwijl we tegelijkertijd zorgen voor goede alternatieven. Zo creëren we ruimte voor woningen, groen en een prettige leefomgeving, en houden we Haarlem bereikbaar voor alle vervoermiddelen.

D66 Haarlem zet in op:

- **Gereguleerd parkeren in de stad.** D66 is voorstander van het nieuwe parkeerbeleid en wil daar voortvarend uitvoering aan geven. Op de lange termijn willen we in de hele stad gereguleerd parkeren invoeren met een vergunningenplafond, met behoud van de bezoekersregeling en speciale vergunningen voor essentiële beroepen en mantelzorgers.
- **Leefbaarheid als criterium bij parkeerbeleid.** Bij de invoering van gereguleerd parkeren moet niet alleen de parkeerdruk, maar ook de behoefte aan meer groen, fietsparkeren, speelruimte en brede stoepen in de buurt een doorslaggevende rol spelen.
- **Parkeergarages.** D66 Haarlem vindt het betere benutten van bestaande parkeergarages en het bouwen van nieuwe parkeergarages een goed idee om de parkeerdruk in de straten te verminderen. Hierbij geldt wel de stelregel dat bij nieuwe parkeergarages iedere extra parkeerplek in de garage er een parkeerplaats in de straat verdwijnt om ruimte maken voor bijvoorbeeld groen, spelen of fietsparkeren.
- **Meer autoluwe en autovrije straten.** D66 wil meer autoluwe zones en ruimte voor autovrije woonconcepten zoals het Ripperdatterrein, met concrete plannen voor de Bakenessergracht, Heiliglanden, Gedempte Oude Gracht en Papentorenvest.
- **Groen en water terug in de stad.** Wij streven ernaar om in de toekomst bij de Gedempte Oude Gracht en het Papentorenvest een groene verblijfsruimte te realiseren en waar mogelijk het water terug te brengen.
- **Mobiliteitshubs in elke wijk.** In iedere wijk komt een hub met een compleet aanbod van deel(bak) fietsen, deelauto's en een goede aansluiting op het openbaar vervoer.
- **Slimme stadslogistiek.** We stimuleren wijkgerichte pakketbezorging om het aantal vervoersbewegingen in de stad te verminderen.
- **Een toekomstgericht laadnetwerk voor elektrische voertuigen.** D66 wil laadpleinen en snellaadstations op strategische plekken en uitgebreide laadvoorzieningen op bedrijventerreinen, inclusief specifieke infrastructuur voor vrachtverkeer in de Waarderpolder.
- **Voorrang voor fietsers en voetgangers bij stoplichten.** Wij willen dat verkeerslichten beter worden afgesteld op de doorstroming van fietsers en voetgangers.
- **Verbeterde regionale auto-infrastructuur** Wij zetten in op een volwaardige aansluiting van de Westelijke Randweg op de A9 (Velserboog) en onderzoeken andere routes om doorgaand verkeer uit woonwijken te weren.

Hoofdstuk 4

Onderwijs

Onderwijs

D66 staat voor een stad waar goed onderwijs toegankelijk is voor iedereen, op elk niveau. Door te investeren in onderwijs en brede ontwikkeling creëren we kansen voor iedereen. Zodat alle Haarlemmers een leven lang kunnen leren en kunnen blijven meedoen in een snel veranderende wereld. Onderwijs is niet alleen een weg naar persoonlijke prestaties en ontplooiing, maar draagt ook bij aan een bloeiende economie en een dynamische stad.

Goed onderwijs voor iedereen in een gezonde omgeving

Goede en eigentijdse schoolgebouwen zijn een belangrijke randvoorwaarde voor de talentontwikkeling en onderwijskwalificatie van jonge Haarlemmers. We zijn er trots op dat D66 er de afgelopen jaren in is geslaagd om 25 miljoen euro extra beschikbaar te maken voor vernieuwing van onderwijs-huisvesting. De gemiddelde leeftijd van de scholen is nog steeds erg hoog – 55 à 60 jaar – en veel gebouwen scoren op basis van een recente meting een onvoldoende tot een zeer onvoldoende op de technische en functionele staat. In de komende jaren wil D66 daarom blijven investeren in duurzame huisvesting.

D66 wil dat alle kinderen veilig met de fiets of te voet naar school kunnen. De afgelopen jaren is de verkeersveiligheid in de omgeving van veel scholen al aangepakt. Wat D66 betreft is het nu tijd voor een volgende stap, zoals een 20-km zone bij de directe omgeving van scholen of het autovrij maken van toegangswegen bij school start en einde.

Ook wil D66 een passend schoolniveau bij ieder kind in de buurt. De afgelopen jaren is een havo gerealiseerd in Schalkwijk. Wat D66 betreft volgt het vwo zo snel mogelijk. Uiteraard doen we dit in goed overleg met de schoolbesturen. Ook gaan we in Haarlem actief aan de slag om kansengelijkheid te verbeteren door als scholen meer samen te werken en te experimenteren. Daarbij zorgen voor voldoende uitdaging en aandacht voor bijvoorbeeld hoogbegaafde leerlingen.

Voor goede leerprestaties is een gezonde leeromgeving cruciaal. Leerlingen kunnen zich dan beter focussen op de inhoud van de leerstof en de op sociale omgang met elkaar. Hierin zijn mobiele telefoons een verstorende factor. D66 zal zich daarom blijvend inzetten om mobiele telefoons verder terug te dringen uit scholen en schoolpleinen. In plaats daarvan zouden leerlingen meer in contact moeten komen met water en groen. Daarom is in de afgelopen jaren een aantal basisscholen overgegaan op blauw-groene schoolpleinen. D66 wil meer scholen stimuleren om dit soort vergroende schoolpleinen aan te leggen.

D66 wil dat geen enkele leerling buiten het schoolsysteem valt en maakt zich daarom zorgen over jongeren die uitvallen of geen toegang hebben tot geschikt onderwijs. De komende jaren gaan we ons daarom inzetten om schooluitval flink terug te dringen.

Om de toegang tot onderwijs in een gezonde omgeving te verbeteren neemt D66 de volgende stappen:

- **Duurzame schoolgebouwen.** We trekken samen met schoolbesturen op om gebouwen aan de huidige duurzaamheids- en veiligheidseisen te laten voldoen. Waar nodig stelt de gemeente meer middelen beschikbaar.
- **Passend schoolniveau in de buurt.** We streven ernaar dat kinderen in zoveel mogelijk wijken op hun niveau naar een middelbare school. Door afspraken te maken met schoolbesturen is er idealiter in iedere wijk onderwijs op ieder niveau: van vmbo tot en met vwo.
- **Veilig lopend of met de fiets naar school.** Door middel van jaarlijkse campagnes en verkeerslessen voor kinderen willen we ouders overtuigen om hun kind fietsend of lopend naar school te laten komen. We ontwikkelen veilige routes door klaar-overs en duidelijk zichtbare schoolzones.
- **Voorkomen schoolverzuim en schooluitval.** We zetten in op vroegtijdige signalering en begeleiding, zodat leerlingen die dreigen uit te vallen tijdig geholpen kunnen worden. Om schoolverzuim en volledige schooluitval te voorkomen, willen we in Haarlem testen met structuurklassen. Deze klassen bieden tijdelijk rust, veiligheid en een kleinschalige omgeving aan leerlingen.
- **Instroom na schooluitval.** Bij schooluitval zorgen we dat kinderen weer gemakkelijk kunnen instromen. Hoe langer kinderen uitvallen, hoe kleiner de kans dat ze weer in regulier onderwijs instromen. Daarom is een snelle aanpak voor instromen cruciaal.
- **Beter advies en selectie.** D66 vindt het belangrijk om het gesprek aan te (blijven) gaan met schoolbesturen en landelijke werkgroepen om alternatieven te vinden voor het huidige advies- en selectiesysteem. In Haarlem is sprake van overadvisering, wat tot extra schooluitval kan leiden.
- **Passend onderwijs voor nieuwkomers.** Nieuwkomers willen we zoveel mogelijk passend onderwijs aanbieden bij voorkeur in het regulier onderwijs. Dit vergroot hun kansen en bevordert integratie.
- **Een leven lang ontwikkelen.** D66 is voorstander van het principe dat je nooit te oud bent om te leren en je te ontwikkelen. Daarom willen we ook voor volwassenen toegang tot onderwijs stimuleren.

Alle kinderen moeten zich breed kunnen ontwikkelen

D66 zet zich in voor een onderwijssysteem waarin de brede ontwikkeling van kinderen centraal staat. Zo vroeg mogelijk investeren in de jongste Haarlemmers verdient zich namelijk dubbel en dwars terug. Daarom zal D66 zich inzetten om alle kinderen in aanraking te laten komen met sport, cultuur, muziek en natuur. In aanvulling op het basisonderwijs zijn we groot voorstander van Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie (VVE). D66 is van mening dat voorschoolse educatie kinderen van verschillende achtergronden moet samenbrengen voor brede ontwikkeling. D66 vindt dit een belangrijk middel om segregatie in de stad tegen te gaan.

D66 maakt zich zorgen over de groeiende groep jongeren die kampen met psychische problemen. Het is belangrijk dat de gemeente onderzoekt hoe zo veel mogelijk oorzaken weggenomen kunnen worden en wat ervoor nodig is om onze Haarlemse jeugd zoveel mogelijk tot leren te laten komen.

Voor een brede ontwikkeling van alle Haarlemse kinderen wil D66 de volgende investeringen doen:

- **Brede schoolprogramma's.** We helpen scholen helpen om een breed programma aan te bieden met bijvoorbeeld sport en cultuur. Dit kan bijvoorbeeld vorm krijgen door nauwe samenwerkingsverbanden tussen scholen en sportverenigingen en door de organisatie van museum- en schouwburgbezoeken.
- **Voorschoolse en vroegschoolse educatie.** We bevorderen de toegang tot voorschoolse en vroegschoolse educatie voor kinderen uit wijken en gezinnen die risico lopen op een taalachterstand.
- **Taalontwikkeling stimuleren.** Initiatieven uit de samenleving om de taalontwikkeling en de leeromgeving van kinderen te verbeteren, ondersteunen we. Een goed voorbeeld hiervan is de "voorleesexpres".
- **Benut de bieb.** We stimuleren de samenwerking tussen bibliotheken en scholen in de wijk. Hierbij richten we ons met name op wijken waar kinderen minder vanzelfsprekend naar de bibliotheek gaan.
- **Samenwerken voor inclusief en passend onderwijs.** Met de schoolbesturen zetten we samen in op inclusief onderwijs en het opzetten samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs.

Vervolgonderwijs voor een dynamische stad met economische kracht

Een goed aanbod van hoger onderwijs is niet alleen onmisbaar voor jongeren in Haarlem en de regio. Het brengt ook nieuwe ideeën en nieuwe energie naar de stad en de bedrijven die hier gevestigd zijn. Mbo'ers en hbo'ers zijn de dragende kracht van onze economie.

D66 ziet graag dat jongeren die in Haarlem studeren ook hier een stage krijgen en in Haarlem blijven om te werken. Jongeren tussen de 16 en 25 blijven sterk ondervertegenwoordigd in de leeftijdssamenstelling van Haarlem. Veel jongeren uit Haarlem gaan elders wonen en studeren, terwijl jongeren die hier komen studeren vaak niet in Haarlem komen wonen.

Om Haarlem een aantrekkelijke stad te maken voor werkende en studerende jongeren wil D66 de volgende stappen nemen:

- **Stageplekken voor studenten.** De gemeente blijft een aanjagende rol spelen bij het samenbrengen van stagezoekende studenten en het bedrijfsleven. Daarnaast biedt de gemeente zelf kansen aan

Haarlemse studenten door zoveel mogelijk stageplekken ter beschikking te stellen binnen de eigen organisatie.

- **Samenwerking werkgevers en onderwijsinstellingen.** We stimuleren werkgevers en onderwijsinstellingen om samen ervoor te zorgen dat de opleidingen die gegeven worden aansluiten bij de vraag die bestaat in Haarlem en omgeving.
- **Studentenwoningen.** We investeren in studentenwoningbouw en het geschikt maken van bestaande gebouwen voor studentenhuysvesting. Zie ook het hoofdstuk over wonen.
- **Bruisend nachtleven.** Studenten maken de stad, juist in de avond. Zie ook het hoofdstuk over cultuur.

Hoofdstuk 5

Gezondheid, Welzijn & Sport

Gezondheid, Welzijn & Sport

D66 Haarlem streeft ernaar dat het voor alle Haarlemmers mogelijk is om zo veel mogelijk in goede gezondheid te leven. Een gezonde levensstijl en leefomgeving leveren hier de grootste bijdrage aan. D66 wil daarom dat hier veel meer aandacht voor komt, naast het kunnen bieden van de noodzakelijke zorg als gezondheidsklachten ontstaan. Om de gezondheid van Haarlemmers te vergroten, zetten we in op het opstellen en najagen van Haarlemse gezondheidsdoelen. Omdat preventie hierbij het meest effectief is, stellen we dat centraal.

D66 zet in op Haarlemse gezondheidsdoelen

D66 wil Haarlemse gezondheidsdoelen formuleren om alle Haarlemmers een eerlijke kans te geven op een gezond leven. Gezondheid ontstaat door een complex samenspel tussen allerlei factoren - waaronder voeding, beweging, sociale veiligheid, nachtrust, etc. etc. - waar de overheid in meer of mindere mate invloed op kan hebben. D66 zet in op een assertieve gemeente die in nauwe samenwerking en via heldere afspraken met alle betrokkenen in de stad samen tot resultaat komt. D66 zich grote zorgen maakt over de enorme gezondheidsverschillen tussen Haarlemmers. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij het realiseren van gezondheidsdoelen. De meest welvarenden leven 25 jaar langer in goede gezondheid dan de minst welvarenden. D66 zet daarom in op preventie om deze gezondheidskloof fors te verkleinen. Hierbij gaat onze aandacht in de eerste plaats uit naar jongeren, omdat we vinden dat iedereen een gezonde start in het leven moet kunnen maken.

D66 heeft de volgende plannen om met gezondheidsdoelen, gericht op preventie, de gezondheid van Haarlemmers te bevorderen:

- **Een burgerberaad voor Haarlemse gezondheidsdoelen.** We organiseren in Haarlem een burgerberaad om gezondheidsdoelen en bijpassende acties te formuleren die de gezondheidsverschillen tussen Haarlemmers verkleinen, in het bijzonder onder jongeren.
- **Meer gezonde en minder ongezonde voeding.** In Haarlem maken we een lokale voedselstrategie gericht op de beschikbaarheid van betaalbaar en gezond voedsel voor alle inwoners. Waar mogelijk zijn we in Haarlem voorloper om (met de Rijksoverheid) te experimenteren met ambitieuze, nieuwe maatregelen die gezonde voeding stimuleren en het aanbod van ongezonde voeding inperken.
- **Actieplan mentale weerbaarheid jongeren.** Met scholen en jongerenorganisaties maakt de gemeente een actieplan mentale weerbaarheid, zodat het mentale welbevinden van Haarlemse jongeren op zijn minst terugkomt op het niveau van voor de coronacrisis. In lijn met de richtlijn van het Nederlands Jeugdinstituut is er in het actieplan in ieder geval aandacht voor het terugdringen schermtijd onder jongeren.
- **Haarlem zoveel mogelijk rookvrij.** Zien roken doet roken. Daarom willen wij rookvrije zones in parken, terrassen, rondom scholen, speelpleinen en andere plekken waar veel kinderen komen. Daarnaast stimuleren we organisaties, verenigingen en instellingen om hun locaties ook rookvrij te maken, het liefst door dit met hen af te spreken in een convenant.

- **Voorlichting vaccinaties.** Vaccinaties zijn een zeer effectieve, doelmatige en veilige vorm van preventie. Daarom wil D66 dat er in samenwerking met de GGD en scholen voor gezorgd wordt dat ouders juist geïnformeerd worden, desinformatie wordt bestreden, met een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad als resultaat.

Ondersteuning voor én door elkaar

De één vaker dan de ander, maar vrijwel iedereen heeft op meerdere momenten in zijn of haar leven zorg nodig. Op die momenten moet die zorg beschikbaar zijn voor alle Haarlemmers. Vaak komt zorg en hulp uit de samenleving. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn van onschatbare waarde. D66 wil deze informele zorgverleners daarom ruimhartig ondersteuning bieden. Tegelijkertijd zorgen we dat een jongere die hulp nodig heeft, bijvoorbeeld van de jeugdzorg, die kan krijgen. En dat geldt net zo goed voor een oudere die ondersteuning nodig heeft, bijvoorbeeld om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.

D66 wil de volgende stappen zetten voor goede zorg en ondersteuning in onze stad:

- **Haarlemmers helpen elkaar in de zorgzame buurt.** In Haarlem wordt de 'zorgzame buurt' de norm. In de zorgzame buurt is er een fijnmazige structuur van vrijwilligers die kwetsbare wijkbewoners helpen. D66 wil dat de gemeente de zorgzame buurt stimuleert met ontmoetingsplaatsen, zoals een buurthuis, en waar nodig met beperkte inzet van professionele krachten, zoals buurtondersteuners, om de werkzaamheden van vrijwilligers te coördineren en te ondersteunen.
- **Ondersteuning voor mantelzorgers.** Haarlemse mantelzorgers krijgen hulp en verlichting bij de zorg die ze bieden. Mantelzorgers spelen namelijk een cruciale rol in de zorg voor Haarlemmers die dat nodig hebben. Daarbij is er ook oog voor jonge mantelzorgers, die vaak al op jonge leeftijd een grote verantwoordelijkheid dragen.
- **Zichtbare, actieve wijkteams voor kwetsbare inwoners.** Sociale wijkteams zijn zichtbaar in de wijk en bieden kwetsbare Haarlemmers laagdrempelig ondersteuning om de juiste zorg en hulp te krijgen. Ook signaleren zij tijdig problematische situaties waar extra zorg en ingrijpen nodig is.
- **Vaker kortere trajecten en groepsgewijze jeugdzorg.** D66 wil capaciteit en middelen in de jeugdzorg slimmer inzetten. Dit kunnen we mogelijk maken door vaker een groepsgewijze aanpak en/of kortere trajecten aan te bieden voor jongeren met relatief lichte problematiek. Op deze manier benutten we de beschikbare capaciteit van schaarse zorgverleners beter. Hierdoor kunnen zowel jongeren met lichte problematiek als jongeren met zware problematiek (denk aan eetstoornissen) sneller en beter geholpen worden.
- **Passende hulp om thuis te kunnen blijven wonen.** De gemeente moet Haarlemmers indien nodig snel en creatief passende ondersteuning kunnen bieden in de vorm van zorg of bouwkundige aanpassingen, zodat zij met zo veel mogelijk eigen regie zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Zo wordt bovendien voorkomen dat noodgedwongen gebruikgemaakt wordt van de schaarse capaciteit in de verpleeg- en verzorgingshuizen.

- **Een toekomst zonder dakloosheid.** In Haarlem werken via het programma housing first aan een toekomst zonder dakloosheid. Met de juiste combinatie van begeleiding en een passend woning-aanbod maken we het voor steeds meer dak- en thuislozen mogelijk een woning te vinden. Binnen deze aanpak heeft voor D66 het tegengaan van dakloosheid onder minderjarigen en jongeren prioriteit.
- **Goede zorg ongeacht culturele, seksuele of genderdiversiteit.** De gemeente houdt bij wmo-aanvragen en zorgverlening rekening met de culturele en seksuele en genderdiversiteit van de inwoners van Haarlem. De gemeente gaat in gesprek met zorgaanbieders als er op dit vlak ruimte voor verbetering is.
- **Haarlem wordt dementievriendelijk.** We maken van Haarlem een dementievriendelijke stad. In alle buurten is inloop en voorlichting voor mensen die te maken hebben met dementie.
- **Behoud van toegankelijke ziekenhuiszorg.** D66 wil dat toegankelijke ziekenhuiszorg voor Haarlemmers gewaarborgd blijft. Het Spaarne Gasthuis maakt plannen met één hoofdlocatie: in Haarlem óf in Hoofddorp. Het heeft de voorkeur van D66 Haarlem dat de hoofdlocatie in Haarlem komt.
- **Aanpak fraude bij zorgaanbieders.** De gemeente probeert fraude bij zorgaanbieders tot een minimum te beperken door verdachte situaties actief op te sporen.

Sporten voor en door alle Haarlemmers

Sport en beweging zijn belangrijke elementen om als mens volledig tot ontwikkeling te komen. De Romeinen zeiden het al: een gezond lichaam in een gezonde geest. In Haarlem is er volop ruimte om te bewegen. We hebben een divers aanbod aan accommodaties: van ijsbaan tot honkbalvelden en nog veel meer.

Ook de openbare ruimte is voor veel Haarlemmers sportterrein. Denk aan voetballende kinderen in het park of hardlopers langs het Spaarne. D66 wil dat sporten voor iedere Haarlemmer toegankelijk is en blijft. Hierbij heeft het onze prioriteit om de trend van toenemende bewegingsarmoede onder jongeren te keren.

D66 Haarlem zet in op:

- **Een beweegakkoord voor gezonde jongeren.** De gemeente stelt een beweegakkoord op met alle betrokkenen in de stad, zoals scholen en sportverenigingen, om ervoor te zorgen die iedere Haarlemse jongere voldoende beweegt.
- **Investeren in sportaccommodaties.** Haarlem blijft de komende jaren investeren in sportaccommodaties, voor bijvoorbeeld de komst van een nieuwe turnhal, de renovatie van de Houtvaart en twee nieuwe zwembaden ter vervanging van de Planeet en het Boerhaavebad.
- **Ruimte voor beweging.** Steeds meer Haarlemmers sporten graag in de openbare ruimte. De stad wordt daarom ingericht om bewegen te stimuleren: ruim baan voor voetgangers, fietsers en spelen de of sportende stadsgenoten. Parken en speelplaatsen richten we zo in dat bewegen en sporten wordt aangemoedigd.

Hoofdstuk 6

Werk & Inkomen

Werk & Inkomen

Haarlem staat bekend als een bloeiende en welvarende stad. Maar achter ons trotse imago schuilt een andere realiteit: nog veel te veel mensen kunnen niet gelijkwaardig meedoen in onze stad. Dingen die voor de ene bewoner doodnormaal zijn, zoals een bezoek aan het Frans Halsmuseum of nieuwe schriften aan het begin van het schooljaar, zijn voor andere Haarlemmers verre van vanzelfsprekend. D66 wil deze tweedeling aanpakken en de bestaanszekerheid van onze inwoners verbeteren.

Aan de basis van deze bestaanszekerheid staat werk. Een baan is niet alleen een bron van inkomen, maar zorgt ook voor zingeving en maatschappelijke verbondenheid. We gaan uit van de kracht van mensen en helpen mensen zelf de regie weer te pakken. Die hulp is soms nodig, want de stap naar werk is niet voor iedereen even gemakkelijk.

D66 wil dat de gemeente naast de inwoners gaat staan door begeleiding en vertrouwen te bieden. Bij zulke begeleiding zal blijken dat voor sommige Haarlemmers de stap naar werk niet (meer) mogelijk is. Ook zij kunnen rekenen op onze steun. Als gemeente ondersteunen we Haarlemmers met een laag inkomen. Momenteel is de manier waarop de gemeente inwoners met een laag inkomen helpt nog te complex en versnipperd. Daarom koersen we op een radicale verbetering en vereenvoudiging van de gemeentelijke inkomensondersteuning. Schuldproblemen signaleren we zo vroeg mogelijk, zodat de gemeente op tijd hulp kan bieden.

We laten niemand vallen bij de begeleiding naar werk.

De afgelopen jaren heeft de gemeente veel mensen vanuit de bijstand naar werk kunnen begeleiden. De overgebleven groep mensen heeft vaak een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit zijn bijvoorbeeld statushouders of mensen die herstellen van lichamelijke of mentale problemen. Omdat er niet genoeg werkbegeleiders zijn, gaat vaak de meeste aandacht daarom uit naar diegenen die snel weer aan het werk kunnen. Als gevolg hiervan staat een groep mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt langdurig aan de kant. D66 Haarlem laat niemand vallen en wil daarom meer aandacht voor deze groep.

Voor Haarlemmers met een arbeidsbeperking zijn er bovendien nog andere uitdagingen. Op dit moment biedt het regionale participatiebedrijf Spaarne Werkt een goede en fijne werkplek voor deze groep mensen. De toekomst van dit bedrijf staat de laatste tijd flink onder druk. Onderdelen van het bedrijf moeten sluiten, zoals het Fietsdepot en Business Post. D66 vindt het heel belangrijk dat er ook in de toekomst een goede en vitale plek bestaat voor mensen met een arbeidsbeperking.

Voor sommige mensen is werken niet meer mogelijk. Ons huidige stelsel van bijstand en werkbegeleiding is gebouwd op de aanname dat iedereen in de bijstand op termijn weer aan het werk kan. Uit onderzoek blijkt echter dat ruim een kwart van de bijstandspopulatie geen werk meer kan doen, bijvoorbeeld door arbeidsongeschiktheid. D66 wil deze groep mensen niet uit het oog verliezen.

Tenslotte wil D66 dat werken altijd loont, zeker voor mensen uit de bijstand die de stap naar werk willen maken. Net als veel gemeenten hanteert Haarlem echter harde inkomensgrenzen voor inkomenssteun:

zodra je één euro boven een bepaalde inkomensgrens verdient, komt je inkomenssteun grotendeels of volledig te vervallen. Dit alles-of-niets-stelsel zorgt ervoor dat sommige Haarlemmers erop achteruitgaan wanneer ze (méér) gaan werken. D66 wil dit tegengaan.

D66 Haarlem zet in op:

- **Een helpende hand voor iedereen in de bijstand.** Naar voorbeeld van Amsterdam willen we alle mensen met een bijstandsuitkering uitnodigen voor een gesprek. Samen kijken we hoe de gemeente de stap naar werk het best kan begeleiden. Denk daarbij niet alleen aan werkbegeleiding, maar ook aan een taalcursus, training of een hulp met fysieke/mentale problemen.
- **Steun voor mensen zonder arbeidsvermogen.** Als regulier werk geen optie is, moet de gemeente een alternatief bieden om mee te kunnen doen in de samenleving, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk.
- **Goede werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking.** De gemeente ondersteunt Spaarne Werkt om mensen met een arbeidsbeperking een vitale werkplek te kunnen bieden, bijvoorbeeld door een bredere groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij of via het participatiebedrijf aan het werk te helpen.
- **Werken moet lonen.** Het moet voor Haarlemmers altijd lonen als ze de stap maken van de bijstand naar betaald werk. Daarom willen wij lokale inkomensregelingen geleidelijker afbouwen. Daarbovenop willen we dat mensen die vanuit de bijstand weer aan het werk gaan een eenmalig geldbedrag ontvangen als steun in de rug.

Van een wirwar aan regelingen naar begrijpelijke steun

De gemeente moet Haarlemmers met een laag inkomen beter ondersteunen. Nu gebeurt dat via allerlei verschillende potjes, zoals aparte regelingen voor bijles, zorgkosten en schoolspullen. D66 doorbreekt de complexiteit en voegt de verschillende regelingen zoveel mogelijk samen. Zo kunnen Haarlemmers makkelijker krijgen waar ze recht op hebben en hoeft de gemeente minder administratie bij te houden.

D66 wil daarnaast mensen meer helpen op basis van vertrouwen. Om gebruik te kunnen maken van gemeentelijke regelingen moet je eerst een aanvraagproces doorlopen. Maar soms weet de gemeente al van tevoren dat je recht hebt op iets, bijvoorbeeld omdat ze al gegevens over jouw inkomenssituatie hebben. Een verplicht aanvraagproces is dan onnodig bureaucratisch. Wij willen het voorbeeld van andere gemeenten volgen: we verminderen de bewijslast en maken waar mogelijk geld vanzelf over.

Lang niet iedereen die steun van de gemeente nodig heeft, weet die steun te vinden. Vaak ligt dit aan te lage bekendheid van regelingen. D66 wil dat de gemeente via gerichte publiekscampagnes blijft inzetten op duidelijke informatie. Soms zijn er ook te strenge eisen verbonden aan steun. Experimenten in andere steden laten zien dat mensen de draad weer oppakken als de gemeente hen laagdrempelig helpt. Zo bieden steeds meer gemeenten jongeren in een kwetsbare positie één jaar lang een combina-

tie van intensieve begeleiding en een basisinkomen. D66 ondersteunt dit soort projecten en wil dat de gemeente zich aansluit bij succesvolle experimenten.

Ten slotte staat wat D66 betreft het bereiken van de doelgroep bij iedere regeling centraal. Het is belangrijk dat inkomensregelingen in de praktijk het verschil maken. Daarom willen we experts en ervaringsdeskundigen uit de doelgroep nauwer betrekken bij het inkomensbeleid van de gemeente.

D66 Haarlem zet in op:

- **Eén regeling voor mensen met een laag inkomen.** We vereenvoudigen regelingen en brengen deze zoveel mogelijk onder bij de HaarlemPas (zie kader).
- **Automatische toekenning van inkomensondersteuning.** Te beginnen bij de kwijtschelding van lokale belastingen en bij de regeling voor mensen met een langdurig laag inkomen (de zogeheten individuele inkomenstoeslag).
- **Deskundigen en de doelgroep beter betrekken.** We betrekken ervaringsdeskundigen en de Haarlemse Participatieraad bij ons plan om regelingen samen te voegen. Daarnaast laten het Haarlemse inkomensbeleid periodiek doorlichten, zoals sommige gemeenten het NIBUD laten doen.
- **Experimenteren met laagdrempelige steun:** We ondersteunen experimenten die met meer begeleiding en minder regels mensen weer uit het dal helpen. We beginnen bij het Bouwdepot-project: net als andere steden moet Haarlem kwetsbare jongeren één jaar lang goede begeleiding en een basisinkomen bieden.
- **Verlaging van de kinderarmoede.** Ongeveer 1 op de 10 Haarlemse kinderen leeft onder de armoedegrens. Vanuit de samenleving zijn allerlei initiatieven die steeds nauwer samenwerken om kinderarmoede te verlagen. D66 ondersteunt dit. Met ons voorgestelde stelsel spitsen we inkomenssteun verder toe op kinderarmoede.

Eén inkomensregeling voor Haarlemmers

De gemeente ondersteunt mensen met een laag inkomen vanuit allerlei verschillende potjes, zoals aparte regelingen voor bijles, zorgkosten en schoolspullen. Vaak overlappen de doelgroepen van de regelingen. Zo hebben bijvoorbeeld ontvangers van de HaarlemPas vaak recht op de individuele inkomenstoeslag.

Experts waarschuwen al langer dat een systeem met veel verschillende regelingen onwerkbaar is voor de mensen waarvoor het systeem is bedoeld. De doelgroep wordt geconfronteerd met een oerwoud aan aparte regelingen. Dit is dan ook een van de redenen dat veel mensen die recht hebben op ondersteuning deze steun niet weten te vinden.

Haarlem heeft de afgelopen jaren al goede stappen gezet om het aanvragen van meerdere regelingen eenvoudiger te maken. Ook wordt er af en toe via publiekscampagnes gewezen op het bestaan van

de inkomensregelingen. Hiermee lossen we alleen nog niet de onderliggende complexiteit volledig op. Sterker nog, sommige partijen willen nog meer aparte regelingen optuigen. D66 wil de complexiteit definitief doorbreken: we brengen zoveel mogelijk regelingen onder in de HaarlemPas.

Via deze pas ontvangen Haarlemmers met een laag inkomen momenteel korting op onder andere musea en theaters en toegang tot sportles en muziekles voor kinderen. Dit werkt goed: een groot deel van de gezinnen die recht heeft op de HaarlemPas heeft er ook een. Wij breiden de pas uit: naar Utrechts voorbeeld krijgen pashouders een tegoed per volwassene en per kind, dat kan worden uitgegeven aan bijvoorbeeld sportactiviteiten, schoolspullen, een fiets en OV. We zorgen ervoor dat het bedrag per kind ruim is.

Zo gaan we kinderarmoede tegen en kunnen we losse regelingen voor huiswerkbegeleiding, bijles en schoolspullen afschaffen. Gezinnen kunnen het tegoed van de pas wel hieraan uitgeven, maar hoeven dan geen aparte regeling aan te vragen.

Ook betrekken we maatschappelijke organisaties zoveel mogelijk bij de HaarlemPas, zodat deze organisaties niet zelf onnodig hoeven vast te stellen wie hulp nodig heeft of niet. Dit is bijvoorbeeld nu al het geval bij de Speelgoedbank Haarlem. Pashouders kunnen daar elke maand voor een bepaald bedrag speelgoed halen.

Zet in op effectieve schuldpreventie

Als het om problematische schulden gaat geldt altijd: voorkomen is beter dan genezen. Wanneer inwoners met een betalingsachterstand zich bij de gemeente melden, zijn de schulden namelijk in de regel al flink opgelopen. Daarom is het belangrijk dat de gemeente zelf schulden in een vroeg stadium signaleert en gelijk proactief hulp aanbiedt. De afgelopen jaren hebben we in Haarlem goede stappen gezet op gebied van schuldpreventie. Zo is er sinds kort een speciaal belteam om mensen met een betalingsachterstand te bereiken en is er een budgetcoach geopend op het Nova College. D66 wil deze voortgang en doorzetten en ook de komende jaren voldoende geld uittrekken voor het voorkomen van schulden.

Wanneer schulden niet kunnen worden voorkomen, is het belangrijk dat de gemeente zo snel mogelijk orde en duidelijkheid schept voor mensen in de schuldhelpverlening. Sinds enkele jaren nemen gemeenten steeds vaker schulden over, waardoor iemand met problematische schulden alleen een schuld aan de gemeente hoeft terug te betalen. Dit scheelt veel stress met verschillende schuldeisers. Bovendien leidt het tot minder maatschappelijke kosten, want problematische schulden gaan vaak gepaard met hoge kosten voor bijvoorbeeld zorg en veiligheid. Haarlem past het overnemen van schulden met name toe bij jongeren tot en met 27 jaar. D66 ondersteunt deze aanpak en wil dit de komende jaren uitbreiden.

D66 zet in op:

- **Vroegsignalering van schulden.** Om schulden zo vroeg mogelijk te kunnen signaleren blijven we investeren in de samenwerking tussen gemeente, buurtteams, scholen, welzijnsorganisaties en

woningcorporaties. Doel is om mensen met (problematische) betalingsachterstanden zo snel mogelijk te spreken en te helpen.

- **Schulden bij jongeren voorkomen.** Het aantal jongeren met schulden neemt toe, mede door het gebruik van “nu kopen, later betalen” en het niet-gebruik van toeslagen. D66 wil met welzijnsorganisaties en scholen inzetten op vroegtijdige aanpak van schulden en een groter aanbod van financiële educatie op scholen.
- **Schulden overnemen.** Wij willen dat de gemeente vaker problematische schulden overneemt. Dat betekent dat de gemeente de enige schuldeiser wordt, waardoor het makkelijker wordt om uit het schuldendal te klimmen. We zetten alles op alles om iedereen in een schuldentraject binnen anderhalf jaar weer schuldenvrij te laten zijn.
- **Nazorg bij schulden.** Door in te zetten op snel schuldenvrij zijn, kunnen mensen hun leven weer oppakken. Het is daarbij belangrijk om te voorkomen dat iemand opnieuw in de schulden raakt. Daarom willen we samen met betrokken organisaties goede nazorg bieden aan mensen die net schuldenvrij zijn.
- **Huisuitzettingen voorkomen.** Het aantal huisuitzettingen in Nederland is de afgelopen jaren hard gedaald. Mede dankzij een goede samenwerking met woningcorporaties komen steeds minder gezinnen hierdoor op straat te staan. D66 wil deze samenwerking voortzetten.

Hoofdstuk 7

Economie

Economie

Ondernemers zijn belangrijk voor de vitaliteit van de stad. Zij zijn een bron van innovatie, welvaart en werkgelegenheid. Met de Waarderpolder heeft Haarlem een parel van een bedrijventerrein. Ondernemers leveren ook een belangrijke bijdrage aan een levendige binnenstad, met een aantrekkelijk horeca- en winkelaanbod. Dit maakt een verblijf in of een bezoek aan Haarlem aangenamer, en is tegelijk positief voor toerisme en vestigingsklimaat.

De Waarderpolder blijft een plek om te werken

De Waarderpolder is essentieel voor de Haarlemse economie en goed voor zo'n 20% van de werkgelegenheid in de stad. Het is zelfs het bedrijventerrein met de hoogste toegevoegde waarde in de Metro-poolregio Amsterdam. D66 Haarlem wil deze kracht behouden én versterken, zeker nu een groeiende stad ook vraagt om meer werkgelegenheid – naar schatting 8000 extra banen.

Ruimte is schaars in Haarlem. We zien dat bedrijvigheid elders in de stad is verdrongen. Daarom mag woningbouw geen belemmering vormen voor de bedrijvigheid in de Waarderpolder. Haarlem is al een relatief grote 'woonstad', laten we zorgen dat er ook meer Haarlemmers in onze eigen stad kunnen werken. De Waarderpolder moet zich kunnen blijven ontwikkelen en behouden blijven als stevig economisch hart van Haarlem.

- **De Waarderpolder blijft een bedrijventerrein.** We beschermen de Waarderpolder als bedrijventerrein en sluiten nieuwe woningbouw op deze plek uit. Waar mogelijk stimuleren we verdichting van het terrein, bijvoorbeeld door gestapelde bouw, zodat bedrijven kunnen uitbreiden of locaties kunnen delen, in het bijzonder in de Zuidstrook. Dit biedt ook ruimte voor kennisintensieve bedrijvigheid en werkgelegenheid voor Haarlemmers. We zetten in op behoud van ruimte voor kleine maakindustrie en startende ondernemers.
- **Betere bereikbaarheid van de Waarderpolder.** De Waarderpolder moet goed bereikbaar zijn, – voor werknemers, klanten en leveranciers. We willen daarom dat de Waarderpolder beter bereikbaar wordt met het OV, bijvoorbeeld door een goede verbinding met het toekomstige OV-knooppunt Haarlem Nieuw Zuid.
- **Waarderpolder klimaatbestendig.** Een toekomstbestendige Waarderpolder is een klimaatbestendige Waarderpolder, met meer groen waar dat kan om hitte en wateroverlast tegen te gaan.

D66 kiest voor duurzaam ondernemen

Duurzame en impactvolle bedrijven zijn onmisbaar voor een toekomstbestendig Haarlem. Zij brengen innovatie, creëren kennisintensieve banen en versnellen de verduurzaming van onze stad. D66 Haarlem wil deze ondernemers alle ruimte geven – met minder barrières en meer kansen. Tegelijk willen we dat bedrijven hun wettelijke plicht om te verduurzamen ook nakomen. Alleen zo bereiken we een energieneutraal Haarlem.

- **Duurzame ondernemingen.** De inzet van de gemeente (en voor de Waarderpolder) moet gericht zijn op innovatieve, energieneutrale en duurzame ondernemingen.
- **Samenwerking tussen bedrijven, gemeente en kennisinstellingen.** We steunen initiatieven waarin bedrijven, kennisinstellingen en de gemeente samenwerken aan verduurzaming en circulaire innovatie. Inspirerende voorbeelden hiervan zijn C-District en het impactondernemersprogramma met Stichting Stadsgarage.
- **Een Sociaal Impact Fonds voor Haarlem.** D66 is voorstander van een Sociaal Impact Fonds (SIF) voor Haarlem, waarmee sociale en circulaire ondernemingen gefinancierd kunnen worden en bedrijven gestimuleerd worden om socialer te gaan ondernemen.
- **Meer energiebesparing en netcapaciteit.** Energiebesparing is essentieel om Haarlem energie-neutraal te maken en netcongestie tegen te gaan. Tegelijkertijd moet het elektriciteitsnet snel worden uitgebreid om verdere verduurzaming mogelijk te maken.
- **Opslaan, opwekken en besparen van energie.** Het opslaan, opwekken en besparen van energie komt wat D66 Haarlem betreft dikgedrukt in het nieuwe convenant Waarderpolder dat we sluiten met de ondernemers, net als de gezamenlijke opgave voor klimaatadaptatie.

Haarlem biedt ruimte om te ondernemen

Haarlem is meer dan een fijne woonplek: het is een stad met eigen energie, creativiteit en bedrijvigheid. D66 wil dat Haarlem die identiteit behoudt. Ondernemers spelen daarin een sleutelrol. Zij moeten de ruimte krijgen om te ondernemen en voor de gemeente zijn zij gelijkwaardige partners om samen te werken aan een sterke, toekomstbestendige stad.

- **Versterk contact tussen gemeente en bedrijven.** D66 Haarlem wil het contact tussen gemeente en bedrijven versterken. Ondernemers zijn geholpen bij maatwerk en betere ondersteuning bij vergunningen, subsidies en andere gemeentelijke diensten.
- **Ruimte voor starters.** Voor starters en zzp'ers moeten voldoende werkruimtes beschikbaar zijn. D66 wil hen faciliteren én helpen bij toegang tot flexibele kredieten en subsidies – lokaal, landelijk én Europees.
- **Gemengde functies makkelijker toestaan.** Woon-werkconcepten en gemengde functies moeten makkelijker worden toegestaan, volgens het principe: ja, tenzij.
- **Regeldruk omlaag.** Regels zijn soms nodig, maar de regeldruk moet omlaag. D66 wil dat administratieve lasten voor ondernemers zo laag mogelijk blijven, daar waar de gemeente er invloed op heeft. Vooral bij vergunningverlening valt een wereld te winnen.
- **Wij zoeken 'ontregelaars'.** Haarlemse ondernemers die feedback geven op gemeentelijke processen om te helpen bij het tegengaan van onnodige regeldruk en versimpelen van regels.

- **Laagdrempelige procedures en regelgeving.** D66 wil dat initiatiefnemers voor evenementen en (nacht)cultuur kunnen rekenen op eenvoudige en duidelijke procedures. Met focus op vroegtijdig meedenken, in plaats van belemmeren aan het eind van de streep. Zo geven we creativiteit ondernemerschap meer ruimte.

Een levendige binnenstad draait op ondernemers

De binnenstad is het kloppend hart van Haarlem: een plek om te ontmoeten, te genieten van horeca en cultuur, en om te ontdekken. Ondernemers maken dit mogelijk. D66 Haarlem wil daarom dat winkelgebieden aantrekkelijk blijven. Een prettige openbare ruimte zorgt voor langer bezoek – goed voor ondernemers, bewoners en bezoekers.

- **De binnenstad is het visitekaartje van Haarlem.** D66 wil dat winkelstraten en horecagebieden schoon, aantrekkelijk en goed onderhouden zijn
- **Leegstand in winkelstraten tegengaan.** D66 wil winkelgebieden compacter maken en wil multifunctioneel gebruik van panden mogelijk maken. Denk hierbij aan kleine winkels die één pand delen.
- **Behoud Bedrijven Investeringszones.** D66 is positief over de Bedrijven Investeringszones (BIZ) in de binnenstad en de Cronjéstraat, en juicht uitbreiding naar andere gebieden toe. Zo dragen ondernemers samen bij aan een aantrekkelijke winkelomgeving, zonder freeriders.
- **Lusten en lasten in balans.** Tegenover lasten zoals leges en precario moeten ook lusten staan. De gemeente moet zorgen voor een schone stad en goede, tijdige dienstverlening – in nauwe samenwerking met ondernemersverenigingen.

Hoofdstuk 8

Cultuur

Cultuur

Kunst, cultuur en evenementen maken Haarlem aantrekkelijk en levendig. Ze verbinden mensen, stimuleren creativiteit en dragen bij aan een vitale, inclusieve stad voor bewoners, bezoekers en bedrijven.

D66 Haarlem wil dat iedereen toegang heeft tot een rijk en divers cultuuraanbod. Van grote instellingen tot amateurkunst, evenementen en cultuureducatie. Het traditionele cultuuraanbod staat in Haarlem als een huis. Daarnaast is er ruimte voor vernieuwing, vooral het aanbod voor jongeren en jongvolwassenen gaan wij versterken.

We koesteren de grote cultuurdragers

Phil, Patronaat, Stadsschouwburg, Teylers Museum, Frans Hals Museum en de Schuur vormen samen het culturele hart van Haarlem. Ze bieden een rijk en toegankelijk aanbod voor een breed publiek. Instellingen als Hart Haarlem, het Slachthuis en de Bibliotheek Zuid-Kennemerland dragen daarnaast bij aan cultuureducatie en maken kunst en cultuur laagdrempelig, ook in samenwerking met het onderwijs.

D66 zet in op:

- **Culturele instellingen zoeken verbinding.** D66 Haarlem wil dat onze grote culturele instellingen actief de verbinding zoeken met kleinere makers en initiatieven in de stad. Zo maken we lokaal talent zichtbaar, benutten we koppelkansen en versterken we het culturele ecosysteem als geheel.
- **Toekomstbestendig Frans Hals Museum.** D66 Haarlem vindt het tijd voor een duurzame locatie voor het museum en is voorstander van de verhuizing naar de Egelantier. De optie voor een kelder onder de huidige locatie op Groot Heiligland vindt D66 Haarlem risicovol.
- **Verkoop Verweyhal.** Met de keuze voor de Egelantier is D66 Haarlem voorstander van de verkoop van de zwaar vervallen eerste etage van de Verweyhal; de leegstand heeft lang genoeg geduurd.
- **Behoud Museum van de Geest.** Wij zetten ons in voor het voortbestaan van Museum van de Geest in het Dolhuys. Voorwaarde hierbij is dat het museum haar financiële positie versterkt.
- **Cultuureducatie voor iedereen.** Wij blijven ons inzetten voor sterke cultuureducatie, zodat alle Haarlemmers, jong en oud, hun creatieve talent kunnen ontdekken en ontwikkelen. Ieder kind in Haarlem moet in aanraking komen met kunst en cultuur. Dat betekent dat alle Haarlemse kinderen in hun schooltijd lokale culturele instellingen bezoeken.
- **Slachthuis in culturele basisinfrastructuur.** D66 pleit ervoor om het Slachthuis op te nemen in de culturele basisinfrastructuur bij het volgende Cultuurplan in 2028. Daarmee borgen we deze waardevolle broedplaats voor popcultuur en talentontwikkeling voor jongeren.

D66 ziet de kracht van de kleinere cultuurmakers

De kleinere cultuurmakers zijn onmisbaar. Talloze initiatieven – van muzikanten tot beeldend kunstenaars, van theatermakers tot dansers – verrijken het culturele aanbod in de stad enorm. Zij maken kunst en cultuur laagdrempelig en bereikbaar. D66 Haarlem vindt het belangrijk dat deze creatievelingen de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen, en dat hun werk zichtbaar is voor alle Haarlemmers.

- **Voldoende ruimtes voor amateurkunst.** D66 Haarlem blijft zich inzetten voor voldoende ruimtes voor amateurkunst – om te oefenen, maar ook om op te treden of te exposeren. D66 Haarlem pleit voor meer atelierruimtes en broedplaatsen in de stad. We willen dat exposities op alternatieve plekken makkelijker wordt, en stellen waar mogelijk gemeentelijke locaties beschikbaar tegen een maatschappelijke huur.
- **Toegang tot cultuurfondsen voor starters.** Startende makers krijgen makkelijker toegang krijgen tot cultuurfondsen, zodat kleine initiatieven (tot €10.000) sneller van de grond komen.
- **Cultuur in leegstaand vastgoed.** Wat D66 Haarlem betreft moet het eenvoudiger worden om leegstaand vastgoed tijdelijk te gebruiken voor cultuur en creatieve initiatieven.
- **Ruimte voor cultuur bij gebiedsontwikkeling.** In nieuwe gebiedsontwikkelingen verankeren wij ruimte voor cultuur.

Cultuur beleef je. In elke wijk, overdag en in de nacht

D66 Haarlem stimuleert culturele initiatieven in alle wijken, op straat in het openbaar, overdag en in de nacht. Steeds meer Haarlemmers, vooral onze jongeren, beleven cultuur via festivals, nachtleven en evenementen. Daarom maken we ruimte voor een cultureel stadsleven dat zichtbaar en voelbaar is in elke wijk, overdag en 's nachts. Of het nu gaat om een muurschildering op een gevel, een lichtkunstwerk in een park of een bruisend festival op een plein. Zeker nu Haarlem groeit, willen wij dat cultuur meegroeit.

- **Meer cultuur voor en met jongeren: jongeren aan zet.** D66 Haarlem wil dat jongeren tot 18 jaar meer ruimte krijgen om hun eigen ideeën en initiatieven te realiseren. We pleiten voor een breed en aantrekkelijk culturaanbod dat aansluit bij hun belevingswereld. Dat geldt ook voor evenementen. D66 steunt een speciaal jongerenbudget. Via bijvoorbeeld een Pitch Parade kunnen jongeren zelf plannen indienen. Ook willen we een permanente locatie voor Skatepark Haarlem, als plek voor sport, ontmoeting en talentontwikkeling.
- **Een bruisend nachtleven.** D66 Haarlem is voorstander van bruisende initiatieven die het nachtleven in de stad verrijken. Niet alleen in het centrum, maar juist ook daarbuiten. D66 staat welwillend tegen over de komst van een nachtclub.
- **Evenementen horen bij Haarlem.** Evenementen als het Bevrijdingsfestival, Bloemencorso Bollenstreek en de Kerstmarkt hebben een sterke band met de stad opgebouwd. Die willen wij zoveel mogelijk behouden voor de stad, maar met extra aandacht voor duurzaamheid en de bereikbaarheid van winkels. Ook opkomende evenementen omarmen we, zoals Pride Haarlem en Ketikoti Haarlem.
- **Haarlem groeit, en de cultuur groeit mee.** D66 Haarlem wil dat het cultuur- en evenementenbudget meebeweegt met de bevolkingsgroei.

Hoofdstuk 9

Democratie & openbaar bestuur

Democratie & Openbaar bestuur

D66 zet zich sinds jaar en dag in voor het vergroten van de kracht en kwaliteit van onze democratische rechtsstaat. Dat doen we - zeker nu - in Den Haag, maar ook in onze stad. We willen dat Haarlem bestuurd wordt voor en door Haarlemmers. We staan voor een open en nieuwsgierige bestuurscultuur. Haarlemmers geven we ruimte om zelf te beslissen over de toekomst van de stad. Hiervoor halen we inspiratie uit oude idealen en hebben we vernieuwende ideeën, zoals respectievelijk het referendum en het burgerberaad. Eigen initiatieven van Haarlemmers om de stad vorm te geven, krijgen van ons volop ruimte. Ook stimuleren we actief burgerschap en gemeenschapszin. Daarnaast gaan we extra aandacht geven aan daadkrachtige en zorgvuldige uitvoering van gemaakte politieke keuzes.

Gemeenschapszin is het fundament dat we versterken

De basis van een vitale Haarlemse democratie is de betrokkenheid van Haarlemmers onderling. D66 wil daarom dat de gemeente zich opstelt als aanjager en facilitator om de gemeenschapszin in Haarlem verder te vergroten.

- **Meer ruimte voor bewonersinitiatieven.** We vergroten het budget van het Initiatievenfonds om meer bewonersinitiatieven mogelijk te maken.
- **Gemeentelijke ondersteuning voor bewonersinitiatieven.** De gemeentelijke organisatie zet zich proactief in om bewonersinitiatieven te ondersteunen van en voor Haarlemmers die nu tegen praktische barrières aanlopen, bijvoorbeeld vanwege beperkte taal- en digitale vaardigheden.
- **Meer initiatieven door minder regels.** Initiatieven van bewoners om gezamenlijke activiteiten te organiseren in de eigen buurt krijgen ruim baan en de gemeente helpt waar nodig om barrières met lokale regelgeving op te lossen.
- **Ondersteuning wijkplatforms.** Sinds ongeveer twee jaar kent Haarlem wijkplatforms. D66 vindt het belangrijk dat wijkbewoners op deze manier initiatieven kunnen opzetten en hun stem kunnen laten horen. D66 wil de structuur van wijkplatforms daarom blijvend ondersteunen.
- **Beschikbare buurthuizen.** In Haarlem willen we dat inwoners in de gelegenheid hebben om op een laagdrempelige manier samen te komen. Van jong tot oud. Buurthuizen zijn hier bij uitstek geschikt voor en verdienen ondersteuning van de gemeente. Uitgangspunt is dat iedere wijk een buurthuis heeft.

We gaan voor een nieuwsgierige en open bestuurscultuur

D66 Haarlem zet in op een open en nieuwsgierige bestuurscultuur. De kracht van onze democratie ligt niet uitsluitend besloten in de formele spelregels, maar ook in de houding en het gedrag van de spelers die het spel spelen.

- **Open en nieuwsgierige bestuurscultuur.** Het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie stellen zich open en nieuwsgierig op naar de Haarlemmers, zowel bij het maken van plannen als tijdens de uitvoering. We blijven hiervoor bestaande instrumenten inzetten, zoals het digitale burgerpanel en groeps gesprekken, en zoeken naar creatieve, nieuwe manieren.
- **Respectvol politiek debat.** Wethouders en raadsleden hebben een voorbeeldfunctie. Zij laten zien dat het politieke debat weliswaar op het scherpst van de snede gevoerd wordt, maar altijd respectvol en met belangstelling voor de opvattingen van de ander.
- **Dualisme tussen raad en college.** We handelen in lijn met het gedachtegoed van het dualisme in de gemeentepolitiek, waarbij het college bestuurt en de raad controleert. Zo zorgen we voor een levendig democratisch debat in de gemeenteraad.
- **Koester en bescherm lokale media.** Onafhankelijke, lokale media spelen een cruciale rol in de verhouding tussen bestuur en inwoners. De financiële middelen voor lokale journalistiek zijn echter tanende. D66 wil daarom het Haarlems Mediafonds blijven ondersteunen. Zo dragen we structureel bij aan de bescherming en het behoud van onafhankelijke, lokale journalistiek.

Haarlemmers beslissen mee

Voor D66 is het vanzelfsprekend dat Haarlemmers vaker dan eens per vier jaar hun stem kunnen laten horen. Dat kan op allerlei manieren in verschillende fases van de besluitvorming. Een burgerberaad maakt het mogelijk om voorstellen te doen om ingewikkelde vraagstukken op te lossen, daar waar een referendum ingezet kan worden als noodrem om een besluit van de gemeenteraad te heroverwegen.

- **Burgerberaad uitbouwen.** De succesvolle experimenten met het burgerberaad die op ons initiatief zijn uitgevoerd, bouwen we uit. Het burgerberaad wordt een regulier instrument van het gemeentebestuur om met een dwarsdoorsnede van de Haarlemmers beleidskeuzes te maken over complexe vraagstukken. De uitkomsten van het beraad worden ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Ons streven is om jaarlijks ongeveer één burgerberaad te organiseren.
- **Een constructief referendum.** Met een referendum kunnen inwoners het initiatief nemen om een voorgenomen besluit van de gemeenteraad voor te leggen aan alle Haarlemmers. D66 wil de initiatiefnemers van een referendum daarbij de mogelijkheid bieden om gelijktijdig een tegenvoorstel voor te leggen. D66 vindt dat er een grote verantwoordelijkheid ligt bij de gemeenteraad om zo goed mogelijk recht te doen aan een referendumuitslag.
- **Een luide stem voor kinderen en jongeren.** D66 vindt het van groot belang dat de stem van kinderen en jongeren gehoord bij allerlei politieke keuzes die van grote invloed zijn op hun leven nu of in de toekomst. Wij zullen ons daarom blijvend inzetten voor de kinderraad, -burgemeester en de jongerenraad.
- **Meer ruimte voor de stem van Haarlemmers.** D66 wil het voor Haarlemmers eenvoudiger maken om een vraagstuk te agenderen in de gemeenteraad en hierop ook een reactie te krijgen van het college van B&W.

- **Bewoners ontwerpen mee bij herinrichting van straten.** Als straten, pleinen of buurten heringericht worden, hebben bewoners, ondernemers en organisaties een belangrijke stem bij het maken van ontwerpkeuzes. Op deze manier maken we vaker via bijvoorbeeld co-creatie samen de stad van de toekomst.

Gemeentelijke slagkracht vergroten

Zorgvuldige en daadkrachtige uitvoering van democratisch genomen besluiten, zijn cruciaal voor een vitale democratie. D66 zet daarom in op het vergroten van de gemeentelijke slagkracht. In een tijd met arbeidsmarktkrapte en dreigende kortingen op het budget van gemeenten is creatieve en realistische aanpak cruciaal.

- **Optimale inzet van ambtelijke capaciteit.** Na vaststelling van het collegeakkoord wordt een slagkrachtanalyse gemaakt, zodat we de beschikbare ambtelijke capaciteit optimaal inzetten en waar nodig de uitvoeringscapaciteit van de gemeentelijke organisatie tijdig vergroten. Belangrijke uitgangspunten voor de inzet van ambtelijke capaciteit zijn een goede balans tussen beleid maken en uitvoeren, en een voorkeur voor de inzet van vaste krachten in plaats van tijdelijke inhuur.
- **Uitbreiden digitale dienstverlening.** D66 wil dat de gemeente de ingeslagen weg voortzet om digitale dienstverlening uit te breiden. Een deel van de hierdoor bespaarde menskracht wordt ingezet om Haarlemmers met beperkte digitale vaardigheden extra ondersteuning te bieden.
- **Gebruiksvriendelijker website.** De website van de gemeente behoeft een verbeterslag om begrijpelijk en toegankelijk te zijn voor alle inwoners.
- **Right to challenge.** Dankzij D66 hebben Haarlemmers die een bestaande voorziening of gemeentelijke taak willen overnemen hiertoe mogelijkheid. Dit noemen we het right to challenge. Er zijn alle diverse succesvolle voorbeelden en wat D66 betreft volgen er de komende jaren nog veel meer.
- **Een jaarlijkse verantwoordingsdag.** Jaarlijks organiseert de gemeente Haarlem een verantwoordingsdag waarin ze met de inwoners van Haarlem op een toegankelijke manier haar succes en tegenvallers deelt.
- **Samenwerking buurgemeenten.** D66 hecht aan goede samenwerking met onze buurgemeenten, zodat we de uitdagingen in onze regio optimaal aanpakken. Wij staan daarom open voor verdergaande samenwerking met onze buurgemeenten.

Hoofdstuk 10

Veiligheid

Veiligheid

In deze tijden van (geo)politieke spanningen, polarisatie en criminele ondermijning is het belangrijker dan ooit dat we op de gemeente kunnen bouwen als het op veiligheid aankomt.

Dat is zo eenvoudig nog niet, want er komen steeds meer uitdagingen op het bord van de gemeente te liggen: van de handhaving op verkeersovertredingen tot het gedwongen sluiten van gebouwen. D66 Haarlem luistert daarom extra aandachtig naar de ervaringen van deskundigen en de signalen uit de samenleving. We laten ons niet leiden door oneliners en vooroordelen.

Op het gebied van veiligheid gaat het gelukkig ook vaak goed: uit onderzoek blijkt dat Haarlemmers zich steeds veiliger voelen in hun stad. Maar liefst 77% van de Haarlemmers voelt zich veilig in hun eigen buurt. Toch zijn problemen als handhavingscapaciteit, overlast en discriminatie hardnekkig. D66 Haarlem zet daarom in op het zoveel mogelijk voorkomen van misdaad en overlast. We pakken meldingen zo vroeg mogelijk op en werken nauw samen met de buurt, onderwijs, zorg en ouders.

Wij zetten in op het voorkomen van (jeugd)criminaliteit, zetten de wijkgerichte aanpak door en richten ons op het vergroten van de veiligheid van vrouwen en groepen zoals de lhbtq+-gemeenschap. Samen zorgen we voor een veilige stad.

Samen geven we overlast en criminaliteit geen kans

Misdaad raakt de hele buurt. Van uitgaansgeweld in het centrum, brandstichting in Haarlem-Oost en jeugdoverlast in Noord tot woninginbraken in Zuid-West, explosies door vuurwerk in Schalkwijk en in brand gezette auto's door heel Haarlem. D66 wil meer gebruik maken van de kracht van onze Haarlemse buurten om misdaad te voorkomen. Dat doen we door positieve buurtinitiatieven te steunen. Denk hierbij aan signaleren van onveilige situaties en het helpen bij buurtfeesten en -evenementen. Daarbij omarmen we bestaande initiatieven - zoals de buurtouders in Delftwijk en Molenwijk.

Daarbij hebben we speciale aandacht voor onze jeugd. De afgelopen tijd hebben verschillende buurten in Haarlem overlast door jongeren. Ook jongeren zelf hebben hier veel last van. De aanpak van jeugdcriminaliteit en -overlast moet een prioriteit blijven. D66 wil de aanpak van overlast versterken door te investeren in een perspectief voor onze jeugd. Zo stellen initiatieven als @ease jongeren in staat om laagdrempelig hun problemen met leeftijdsgenoten te bespreken. We reageren niet alleen ad hoc op jeugdoverlast, maar lossen de problemen van onze jongeren gezamenlijk op.

Misdaad staat zelden op zichzelf, maar is vaak het gevolg van problemen in het sociaal domein. Denk hierbij aan verzuim op school of schooluitval, problemen met (mentale) gezondheid, huiselijk geweld of schulden. D66 wil dat de gemeente samen met scholen, ouders, (jeugd)zorg en organisaties uit de buurt optrekt om zorgwekkende signalen vroegtijdig op te pakken en in te zetten op preventie.

D66 Haarlem zet in op:

- **Positieve buurtinitiatieven.** Wij betrekken buurtbewoners bij het verbeteren van de leefbaarheid van hun buurt. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de buurtouders die door hun buurt lopen om overlast tegen te gaan en een goede sfeer bevorderen. Vanuit de gemeente ondersteunen we deze initiatieven met subsidies en trainingen.
- **Investerings voor en mét jongeren.** D66 Haarlem wil investeren in jeugdwerkers, buurthuizen en sportfaciliteiten. We betrekken de jongeren uit de buurt bij deze plannen. Hiermee maken we jongeren onderdeel van de oplossing tegen overlast.
- **Jeugdcriminaliteit voorkomen.** Voor de jongeren die het meest kwetsbaar zijn om de criminaliteit in te glijden is méér nodig. Naar het voorbeeld van steden als Arnhem en Breda moet de gemeente Haarlem deze jongeren intensief naar een baan of een opleiding begeleiden.
- **Samenwerken met onderwijs, zorg en ouders.** Voor misdaadpreventie is het belangrijk dat signalen uit het onderwijs en zorg goed terechtkomen bij de gemeente en de politie. D66 wil deze samenwerking de komende jaren verder versterken.

Haarlem in veilige handen

Sinds enkele jaren werkt de gemeente Haarlem met een wijkgerichte aanpak van criminaliteit. Daarbij heeft de gemeente bijzondere aandacht voor de Waarderpolder, Rozenprieel en Meerwijk. D66 is groot voorstander van deze aanpak en heeft hier ook voor gepleit in het huidige coalitieakkoord Actie!. Een wijkgerichte aanpak doet namelijk recht aan de specifieke uitdagingen die een bepaalde wijk heeft op het gebied van veiligheid, sociale cohesie en leefbaarheid. Bij deze aanpak reageren we niet alleen maar op meldingen, maar vergroten ook het woonplezier, vertrouwen en de meldingsbereidheid van buurtbewoners.

Handhaving op overtredingen en overlast blijft wel een aandachtspunt in Haarlem. Al jaren kampt de politie in de regio Haarlem met capaciteitsproblemen. Daardoor wordt er steeds meer verwacht van onze handhavers (boa's). Sinds kort zijn daarom onze boa's – naast bodycams – voorzien van een korte wapenstok. D66 is hiermee akkoord gegaan. De evaluatie van de pilot in 10 gemeenten, de preventieve werking van de korte wapenstok én het belang van het veiligheidsgevoel van onze boa's zijn de belangrijkste redenen voor deze keuze. De komende jaren willen we – met oog op de capaciteit – investeren in handhaving en duidelijke prioriteiten blijven stellen.

D66 Haarlem zet in op:

- **Wijkgerichte aanpak van criminaliteit.** D66 steunt de huidige wijkgerichte aanpak. In deze aanpak wordt nauw samengewerkt vanuit zorg en veiligheid. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor preventie, sociaaleconomische omstandigheden van de inwoners en de leefbaarheid in de wijk.

- **Druk op de politie en handhaving verlichten.** D66 Haarlem wil verder investeren in het aantal boa's. De afgelopen tijd is er flink geïnvesteerd in structurele banen voor handhaving. Daarmee zijn goede stappen gezet, maar we zijn er nog niet. Om de druk op de handhaving niet verder te laten oplopen, blijven we prioriteiten stellen.
- **Landelijk vuurwerkverbod.** Sinds 2021 heeft Haarlem een lokaal vuurwerkverbod. Zoals D66 destijds al waarschuwde, blijkt dit verbod in de praktijk een wassen neus: de politie kan er simpelweg niet op handhaven. Wij zijn daarom blij dat er een landelijk vuurwerkverbod komt dat beter handhaafbaar is.
- **Aanpak opgevoerde fatbikes.** Er wordt steeds vaker gehandhaafd tegen opgevoerde fatbikes. Maar zonder goede regels blijft het dweilen met de kraan open. D66 heeft hard in Den Haag gelobbyd voor onder meer een leeftijdsgrens. D66 Haarlem rust niet totdat er betere regels voor e-bikes zijn.
- **Fraude voorkomen.** Oplichters worden steeds geraffineerder: van nepagenten aan de deur tot helpdeskfraude door "bankmedewerkers". Te veel Haarlemse ouderen zijn hier de dupe van. Ook jongeren worden vaker online opgelicht. De gemeente moet hard blijven inzetten op het vergroten van de bewustwording rond fraude.
- **Realistisch drugsbeleid.** D66 wil drugscriminelen de wind uit de zeilen nemen. We steunen daarom een landelijke legalisering van de minst schadelijke drugs, zoals wiet en xtc. Als er nieuwe experimenten komen met legale verkoop en productie, willen we Haarlem hierbij laten aansluiten. Ook ondersteunen we voorlichting en de mogelijkheid om drugs gratis te laten testen.

Een veilige stad voor iedereen

D66 staat pal voor een inclusieve stad. Haarlem is van ons allemaal. Net zoals de soort overlast per buurt erg verschilt, hebben ook verschillende groepen binnen onze Haarlemse bevolking hun eigen uitdagingen. Het is belangrijk dat de gemeente hier oog voor heeft.

Een van die uitdagingen is de veiligheid van vrouwen en groepen zoals de lhbtq+-gemeenschap. D66 vraagt aandacht voor intimidatie en grensoverschrijdend gedrag op straat en in het nachtleven. Zo is op ons initiatief de gemeente sinds 2024 aangesloten bij het nationale programma Veilige Steden. De Haarlemse cultuur- en horecasector neemt ook actie, bijvoorbeeld met de campagne "Haarlem breekt de stilte". D66 omarmt dit. De veiligheid van vrouwen thuis blijft ook een aandachtspunt. In 2024 heeft de gemeenteraad het initiatiefvoorstel femicide van D66 Haarlem aangenomen. De gemeente gaat nu hard aan de slag met het plan om geweld tegen vrouwen te stoppen.

Ook blijven de toenemende meldingen van discriminatie een diepgeworteld probleem in onze stad. De afgelopen tijd hebben verschillende zorgwekkende signalen van anti-lhbtq+geweld, antisemitisme en islamofobie de lokale politiek bereikt. De afgelopen tijd waren er maar liefst drie gevallen van geweld tegen lhbtq+'ers in Haarlem. Het is onacceptabel dat Haarlemmers zomaar vanwege hun seksualiteit of genderidentiteit op straat worden aangevallen. Het probleem is ook breder. Het recente Pink Panel onderzoek

laat zien dat de gemeenschap regelmatig discriminatie meemaakt. Helaas leidt maar een klein gedeelte van de incidenten tot een melding of aangifte. Hier blijft D66 inzetten op meer preventie, meldingsbereidheid bij incidenten en proactieve opvolging door de politie.

D66 Haarlem zet in op:

- **Huiselijk geweld aanpakken en femicide voorkomen.** We zorgen ervoor dat Haarlemmers en professionals de rode vlaggen van femicide herkennen en goed kunnen handelen. Daarnaast pleiten we via de gemeente voor meer gespecialiseerd personeel bij zorg, onderwijs, politie en OM en vaste contactpunten voor slachtoffers.
- **Het recht op abortus beschermen.** Het beëindigen van een zwangerschap is een diep persoonlijke kwestie. Wij vinden het onbestaanbaar dat bezoekers van de abortuskliniek worden geïntimideerd. Op ons initiatief geldt daar nu een bufferzone; wij willen dat anti-abortusbetogers alleen op gepaste afstand demonstreren.
- **Veilige straten en kroegen.** We trekken gezamenlijk op met horeca, sport en cultuur om paal en perk te stellen aan de onveiligheid op straat en in het nachtleven. Deze problematiek moet prioriteit blijven van de politie met in het bijzonder aandacht voor de veiligheid van vrouwen en Haarlemmers uit de lhbtq+-gemeenschap.
- **Discriminatie aanpakken.** D66 wil dat de gemeente in samenwerking met politie en betrokken organisaties het proces van aangifte zo laagdrempelig mogelijk maakt. Onderdeel daarvan is ook slachtoffers beter informeren over wat er met hun aangifte wordt gedaan. Samen met scholen en sportverenigingen stellen we de gevolgen van discriminatie aan de kaak.
- **De veiligheid van sekswerkers waarborgen.** We hebben extra aandacht voor de veiligheid van sekswerkers. Het is ook daarom belangrijk dat vrijwillige sekswerk mogelijk blijft in de stad. Door sekswerk de illegaliteit in te drukken, neemt de kans op uitbuiting namelijk toe.
- **Kwetsbare meisjes en jonge vrouwen beschermen.** Meisjesbesnijdenis, uithuwelijking en gedwongen achterlating in het buitenland zijn hardnekkige problemen. Ook in Haarlem. D66 heeft oog voor deze problematiek. Samen met landelijke en lokale contactpunten zetten we in op het sneller herkennen van signalen en het ondernemen van actie.

Weerbaarheid in tijden van crisis

In een wereld met toenemende (geo)politieke spanningen, cyberdreigingen en klimaatextremen moet Haarlem voorbereid zijn op crisissituaties. D66 wil dat onze stad weerbaar is: van langdurige stroomuitval tot digitale aanvallen. We maken structureel geld en capaciteit vrij voor een robuust weerbaarheidsbeleid dat verder gaat dan alleen reageren op incidenten.

D66 Haarlem zet in op:

- **Lokale noodsteunpunten.** We richten in samenwerking met buurthuizen, scholen en sportverenigingen noodsteunpunten in waar bewoners terecht kunnen bij crises. Deze punten beschikken over noodstroom, communicatiemiddelen en eerste hulpvoorzieningen.
- **Noodwatervoorziening waarborgen.** We inventariseren en onderhouden noodwaterpunten, zoals openbare tappunten die ook bij stroomuitval werken. Samen met PWN maken we plannen voor waterdistributie bij langdurige uitval van de watervoorziening.
- **Weerbaarheidstrainingen voor inwoners.** We bieden trainingen aan zoals digitale weerbaarheid voor ouderen, EHBO-cursussen, en voorlichting over wat te doen bij stroomuitval of cyberaanvallen. Speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen.
- **Crisisbestendige gemeentelijke dienstverlening.** We investeren in back-upsystemen, noodstroomvoorzieningen en alternatieve communicatiemiddelen zodat essentiële diensten zoals sociale dienstverlening en uitkeringen en de basisregistratie personen goed blijven functioneren.
- **Burgernetwerk voor wederzijdse hulp.** We stimuleren buurtapps en vrijwilligersnetwerken die in crisissituaties geactiveerd kunnen worden. Buurtbewoners weten wie hulp nodig heeft en wie hulp kan bieden.

Hoofdstuk 11

Financiën

Financiën

Haarlem is, mede dankzij D66, een financieel gezonde stad, met een sluitende begroting en een goed gevulde algemene reserve. Met publiek geld gaan we zuinig om en D66 heeft zich daar de afgelopen jaren ook voor ingezet binnen de coalitie. Daarin was er door het rijksbeleid minder geld beschikbaar voor structurele investeringen, maar wel voor incidentele investeringen.

Ook de komende vier jaar verwachten we gelijksoortige financiële omstandigheden, uiteraard afhankelijk van de plannen van het nieuwe kabinet na de Tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober 2025. Dit heeft effect op de keuzeruimte in een volgende raadsperiode. D66 kijkt daarom ook vanuit een brede blik op welvaart naar de impact op Haarlemmers. Bij tegenvallers kijken we éérst naar ruimte in het systeem, prioritering in beleidsintensiveringen en -fasering, daarna zijn andere opties bespreekbaar. Zo proberen we bezuinigen op de kerntaken en belangrijke waarde die de gemeente heeft voor Haarlemmers zoveel mogelijk te voorkomen.

D66 staat ook de komende periode voor een helder en prudent begrotingsbeleid. We zijn er trots op dat we door ons gevoerde begrotingsbeleid het 'ravijnjaar' 2026/2027 hebben weten af te wenden, ondanks blijvende onduidelijkheid rondom het Gemeentefonds vanuit het Rijk en de vele kabinetswissels. Waar tientallen gemeenten in Nederland in 2025 al keihard moesten bezuinigen, hebben wij middelen uit de algemene reserve ingezet om de kapitaalslasten te dekken, zodat we ook de komende jaren kunnen blijven investeren in de stad.

De afgelopen jaren heeft D66 Haarlem ook ingezet op een realistisch begrotingsbeleid waarbij de ambities voor de stad en de realisatie (uitvoering) van die ambities dichterbij elkaar zijn gebracht. Want we weten dat niet-gerealiseerde plannen ook een schuld aan de stad en haar inwoners zijn. We zijn er alleen nog niet. Komende jaren zet D66 wederom in op het dichterbij elkaar brengen van de gestelde doelen of investeringen en de realisatie daarvan.

Met de doorontwikkeling van het investeringsprogramma van Haarlem als sturingsinstrument heeft D66 (samen met de andere coalitiepartijen) een langlopend programma van 10 jaar ontwikkeld om beter zicht te houden op ontwikkelingen die buiten de huidige planningsperiode vallen. Uiteindelijk werken we toe naar een investeringsprogramma met een doorkijk van 15 jaar. Hiermee kunnen we ons ook beter voorbereiden op investeringen die we komende jaren gaan doen en zijn we transparant naar Haarlemmers.

Ook komende periode zet D66 in op het vinden van voldoende capaciteit om al onze ambities daadwerkelijk uit te voeren. We realiseren ons dat dat lastig is, maar we zetten ons hier maximaal voor in. Daarnaast zullen we dynamisch blijven prioriteren gedurende de gehele raadsperiode. Dit betekent wel dat we mogelijk inzetten op minder nieuw beleid en focussen op uitvoering van bestaande plannen, zoals ook al opgenomen in het investeringsprogramma voor de komende 10/15 jaar.

Wat betreft de woonlasten, worden de riool- en afvalstoffenheffing kostendekkend vastgesteld en is daarmee geen politieke keuze. Mede door D66 is er de afgelopen jaren voor gekozen de

onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningeigenaren alleen te laten stijgen met de inflatie. Hierdoor staat Haarlem nu niet meer in de top-10 van duurste grote gemeenten van Nederland als het gaat om de woonlasten. Enkele jaren terug was dat nog wel het geval. Ook komende periode houdt D66 oog voor wat we kunnen vragen van onze inwoners en waar de overheid zelf de hand op de knip moet houden.

- **Voldoende reserves.** De gemeente houdt voldoende reserves aan tegenvallers op te kunnen vangen en zet de algemene reserve in als dat meerjarig ruimte geeft op de begroting. Zoals het inzetten van de algemene reserve om de kapitaallasten te dekken zodat we komende periode en die daarna voldoende ruimte houden om te investeren in de stad. De maximale netto schuldquote blijft gehandhaafd op 120%.
- **Beperkte ruimte voor stijging lokale lasten.** D66 maakt zich sterk om stijging van woonlasten en gemeentelijke heffingen zo veel mogelijk te voorkomen of anders te beperken, maar realiseert zich ook dat een stijging soms onvermijdelijk kan zijn om alle gemeentelijke taken en noodzakelijke investeringen te kunnen (blijven) doen.
- **Doelmatigheid heeft prioriteit.** Wij letten op de kosten en zetten ons in om geen onnodige kosten te maken. Wij focussen bij investeringen op de rol die de gemeente heeft, en zijn kritisch op gemeentelijke investeringen die ook door de markt kunnen worden gedaan.

